

Revistă premiată cu medalia și diploma „Pamfil Șeicaru” pentru literatură 2008 și „Premiul de excelență” al Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România 2011-2012

Climata

163

Director fondator: Ion Iancu Vale

Director editor:

Anul 17

prof.dr. Gheorghe-Valerică Cimpoaia

septembrie 2023 Director imagine: Anton Gagi

literare

Revistă literară și de cultură românească

Fondată: mai 2007

Matisse și ia românească

Climate literare

CUPRINS

Ioan Alexandru/ Poeme...3
Ghe. Val. Cimpoa/ Inteligența artificială ...5
Anton Gagi/ Filozofia mea...6
Ion Iancu Vale/ Scurt excurs - Climate literare...7
Mihai Batog Bujeniță/ Despre graiuri...8
Valentina Becart/ Poezii...11
Magdalena Albu/ Malmaison...12
Lucia E. Locusteanu/ Tinerețea românei...13
Ovidiu Țuțuianu/ Makarenko, salvatorul...15
Ionel Novac/ Și școlile mor, nu-i așa?...16
Emil Proscan/ Anafură...17
Gabriel Enache/ Călăuza...18
Raul Anchel/ Poezii...19
Florica Bud/ Pohta-n cui și alte pohte...20
Aurel Udeanu/ poezii...21
Vavila Popovici/ Fericitul Augustin... 22
Georgeta B. Zamfir/ Ramona Pintea...24
Elena Oprea/ Un orientalist ploieștean...25
George Petrovai/ Romanul fluviu...27
Petronela Apopei/ Picături de înțelepciune...29
Gabriela C.Sonnenberg/ Pasaje dintr-o carte...30
Livia Ciupercă/ Revărsări de parfum...32
Mircea D. Istrate/ Poeme...33
Al. Florin Țene/ Aforismele Mihaelei C.D...36
Valentina Teclici/ Fărâma de dumnezeire...37
Cătalin F. Mladin/ Cornel Teodor Durgheu...38

INFO CLIMATE

Coperta 1
Matisse și ia românească

CONTURI PENTRU DEPUNERI DESCHISE LA BANCA TRANSILVANIA TÂRGOVIȘTE

RO54 BTRL 01601201U02393XX - pentru depuneri în LEI - RO 04 BTRL EURCRT00U0239301 - PENTRU
DEPUNERI ÎN EURO (SWIFT: BTRLR022) - USD: RO44BTRLUSD CRT00U0239301

Redacții asociate - România:

Bacău, Bistrița, Brașov, Cluj-Napoca, București, dev,
Focșani, Iași, Suceava, Turnu-Severin, Hunedoara,
Mangalia, Olănești, Dragnea, Ploiești.

Alte țări: Anglia, Australia, Belgia, Canada,
Danemarca, Elveția, Franța, Germania, Gibraltar,
Israel, Italia, Macedonia, Portugalia, Republica
Moldova, Serbia, Spania, SUA, Ucraina.

Redactor șef: Ion Iancu Vale

Redactor șef-adjunct: prof.dr. Gheorghe Valerică Cimpoa

Colegiul redacțional: Anton Gagi, Florea Turiac, George
Piteș, Vasile Didoacă Dojana, Ion Teodor Palade, Sebastian
Drăgan, Carmen Georgeta Popescu, Elena Oprea

Fondatori:

Ion Iancu Vale
Mircea Cotârță
Sebastian Drăgan

Colaboratori principali: Mihai Antonescu, Nicolae Bălașa, Elena Buică, Roni Căciularu, Luca Cipolla, George Coandă, Florian Copcea, Melania Cuc, Emilia Dănescu, Mircea Drăgănescu, George Filip, Dan Gîju, Dimitrie Grama, Dragoș Niculescu, Djamal Mahmud, Menuț Maximilian, Gavril Moisa, Octavian Mihalcea, Monica Mureșan, Ștefan Lucian Mureșanu, Florin Vărlan Neamțu, George Petrovai, Vavila Popovici, Georgeta Resteman, Puiu Răducanu, George Roca, Viorel Roman, Dorel Schor, Claudia Serea, Gabriela Căluțiu Sonnenberg, Al. Florin Țene, Baki Ymeri, Virginia Mateiaș, Gheorghe Neagu, Mihai Merticaru, Ioana Stuparu.

Răspunderea deontologică a materialelor publicate aparține exclusiv semnatariilor

Revistă editată de Societatea Culturală și Prietenie „LA NOI ACASĂ” Târgoviște ISSN 1843-035X

Revista apare în colaborare cu Societatea Scriitorilor Târgovișteni

Tehnoredactare: Mariana Briceag; Secretariat: Reta Sofronie Iancu; Administrare site: Dorin Let

Ar fi mai bine

Copac uscat în plină toamnă
Nimeni nu știe că nu te-ai mai trezi,
Te desfrunzești cu cei vii deodată
Dar mort în fiecare zi.

Fluieră vântul prin rămurișul sterp
Ca și ceilalți te desfășori sub stele,
Copac uscat eu nimănui nu spun
Că tu ești mort în codrul existenței mele.

Azi-noapte te-am văzut sleit
cum te ștergeai de lacrimi cu degetele
goale,
Nechezul unui cal smintit
lovea în scoarța ta în rotocoale.

Lampa mea stinsă prin geamuri auzea
Ultima rugă îngenunchiată-n zare
Pământul străveziu din tine cobora,
Ardea un plop a primă lumânare.

Până la primăvară nimeni nu va ști
Că tu ești mort de un amar de vreme,
Pădurarii te vor îngriji
Topoarele te vor ocoli
Norii vor binecuvânta
Moartă neliniștea ta.
Și tu uscat, încremenit acolo-n zare,
N-ar fi mai bine să-i spunem de-acuma
primăverii viitoare?

Văzduh să nu mai împartă
Pentru coroana ta moartă,
Vânturile albastre să și le retragă
Din căpățâna asta bolnavă,
Să și le-năbușe, cuvânt de cuvânt,
Stelele depuse la temelia ta în pământ.

OMUL

Cu omul din spatele meu
ducem împreună o ușă – lemnul din
care-i
închipuită brutal e ud și greu de zgâriat.
Ca și cum toate bățăliile absurde ale
lumii

cu cai, săgeți și coifuri ar fi avut
nemijlocit

loc pe întinsurile ei.

Câmpia mucedă ne hărțuie din urmă.
Suntem în zori și coborâm o pantă.
Azi-noapte a plouat și lunecă
pământul sub călcăie.

Cămășile albe umflate de vânt -
parcă ducem un mort printre valuri
de grâu nemișcat. Omul ar trebui
să fie în față. E mai înalt și
panta coborând-o toată greutatea
a năvălit pe mine și mi se umflă
vene la gât și-aș vrea grozav
să trag o înjurătura. Cine ești, omule?
Când alunec eu, omul din spate
râde cu gura lui de roată dărâmată.
Când lunecă el, eu aproape mă
prăbușesc

de n-ar fi ușa, gunoi de lemn,
un fel de echilibru.

Mergem încet spre cine știe unde.
Când trecem

pe la-ncrucișări de uliți,
ne scoatem pălăriile tăcuți
și ascultăm – plesnește soarta lumii.
Apoi nu-l mai întreb; știu eu pe unde
să apuc și printre pomi înguști
înclinăm ușa ca să putem pătrunde
mai departe. Cad picuri mari de
ploaie de pe frunze cum le clintim
crengile-n mers

și reci îi simt sub gulerul cămășii,
pe umeri și sprâncene, și mi-e foame.
Am fost luat direct din somn
la treabă asta neînțeleasă
și tu, mamă, nicidecum n-ai să mai știi
încotro fiul tău a dispărut fără să lase-
o urmă.

LOGOS

Logosul de n-ar fi suferit
Dacă nu ar fi trecut prin moarte
Aș fi singur. Dar sunt fericit
Că nici moartea nu ne mai desparte

Si extazele din când în când
De aceia sunt devastatoare
Cosmosul va devenii Cuvânt
Cum și eu voi fi înfățișare

Până-atunci în horă sunt cuprins
În această zbatere prea strâmtă
Dar pământul printre stele nins
I-absorbit de zorile de nuntă

NAȘTEREA

În pânțele morții-nsămânțat
Voi dormi și eu pentru o vreme
Și putrezind plămada cea dintâi
Veni-va zi la viață să mă cheme.

E nașterea din urmă cea mai grea
Sămânța veche trebuie să piară
Puterea morții cuibărită-n ea
S-o vestejească focul de sub țară.

Auzu-i șubred ochii prea înceți
Și mâinile puține și betege
Pe degetul acesta prea nătâng
<https://www.versuri.ro/w/yj87>
Nu pot rodi decât fărădelege.

Să mânc lumină să devin cuvânt
Îmi trebuie o altă-alcătuire
Cea-n care sunt potirul e prea strâmt
Să poată fi-ncăput de nemurire.

Întocmai eu rămâne-voi întreg
Unul născut la sânul maicii mele
Dar ca să pot eu plânge îndelung
Voi fi trecut din leagăn dintre stele

CINA

Vine un musafir la noi în casă
Aducător de har orice străin
Îl vom pune în frunte la masă
Lângă pâine și vin.

Cât ne este vatra de săracă
Pe cât suntem de mulți lângă foc
Îi place lui Dumnezeu să petreacă
Cu noi la un loc.

Fărămiturile-astea puține
Trebuie să le-mpărțim chibzuit
Să rămână coșurile pline
Din cât a prisosit.

Fiece casă-mpărăție
Fiece masă prestol
Prin ficine poate să vie
De când mormântul e gol

În căutarea adevărului (81).

Inteligența artificială (3)

„Homo sapiens, omul „inteligent, înțelept” devine homo obsoletus, omul de prisos, complet inutil după ce și-a cedat puterea algoritmilor.” - Anders Indset

Gheorghe Valerică CIMPOCA

Oamenii din zilele noastre au transformat o problemă de tehnologie din domeniul informaticii, sisteme automate bazate pe algoritmi de calcul sau acumulare de date, într-un „model” exagerat la care se „închină” ca unui zeu supranatural și în care își pun mari speranțe pentru rezolvarea multor probleme cu care se confruntă, pe parcursul vieții, pe această planetă. Au denumit acest zeu „**inteligența artificială (pe scurt IA)**” și îi dedică toate energiile și resursele planetei. Zilnic posturi de radio și televiziune alocă spații generoase acestui nou zeu și îi ridică „**osanale**”. Celelalte religii cu zeii lor au căzut în „**umbra**”, zeului digitalizare. IA este una din cele mai false abateri de la mersul corect al civilizației umane. Inteligența artificială ar putea fi cel mai grav eveniment din istoria civilizației umane, care ar duce la distrugerea acesteia. Acest nou zeu este pe placul oamenilor superbogați, care ajunși la o vârstă a senectuții, nu le mai ajunge planeta Pământ, vor tot Universul. Acest zeu este spre placul civilizației occidentale, deoarece, nu are gen, nu are familie, nu are creier și nici inimă, nu are nici simțuri autentice, deci nu are „**suflet**”. Inteligența Artificială este considerată ca o creație supremă a omului. Omul se consideră Dumnezeuul acetei creații și vrea să demonstreze că este egalul Dumnezeului său. Creația omului „**Inteligența Artificială**” nu are aceleași trăsături identice de la un specimen la altul, nu se aseamănă nici între ele și nici cu omul, ci sunt creaturi materiale înzestrate cu diferite memorii și senzori, cu o formă după bunul plac al proiectantului. Ei sunt divizați în funcție de puterea de procesare a datelor și de capacitatea de memorare, diferite de la o aplicație la alta. Nu s-a delimitat până unde este un automat sau o memorie înzestrată cu ceva „**inteligentă**”. Inteligența artificială nu are simțuri naturale, ci senzori construiți pe structuri

semiconductoare sau alte materiale. IA este dependentă de om și urmează instrucțiunile din programele „**software**” introduse în memoria acesteia. Transferul de inteligență se bazează numai pe circulația electronilor și fotonilor prin materialele din care este concepută memoria și circuitele adiacente ale IA, de obicei siliciul monocristalin. Inteligența artificială nu are nevoie de multe facilități ale planetei Pământ ca să supraviețuiască și poate fi transferată și pe alte planete din sistemul nostru solar sau alte sisteme solare. Singura hrană a inteligenței artificiale este alimentarea cu energie electrică, energie produsă de om din diverse surse. Nu cred că inteligența artificială se poate încă replica singură. Elita oamenilor inteligenți cred că sentimentele precum: **dragostea, durerea, bucuria, tristețea și tot ce stârnește sufletul uman cu sentimente și emoții** nu pot fi pur și simplu transferate într-un artefact al mașinii care este creierul, memoria inteligenței artificiale și pare un dispreț față de viață, o negare a existenței umane.

Există mai multe întrebări legate de inteligența artificială: 1) Este posibilă inteligența artificială generală? Poate o mașină să rezolve orice problemă pe care o ființă umană o poate rezolva folosind inteligența? Sau există limite dure pentru ceea ce poate realiza o mașină?; 2) Sunt mașinile inteligente periculoase? Cum putem să ne asigurăm că mașinile se comportă etic și că sunt utilizate în mod etic? 3) Poate o mașină să aibă minte, conștiință și stări mentale la fel cum au oamenii? Poate o mașină să fie conștientă de sine și, prin urmare, să merite anumite drepturi? Poate o mașină să provoace rău intenționat? Utilizarea pe scară largă a inteligenței artificiale ar putea avea consecințe neintenționate care pot fi periculoase sau nedorite. Oamenii de știință de la Institutul pentru Viitorul Vieții au descris, printre altele, câteva obiective de cercetare pe termen scurt pentru a vedea cum IA influențează economia, legile și etica implicate în IA și cum să minimizeze riscurile de securitate aduse de IA. Pe termen lung, oamenii de știință au propus să se

continue optimizarea funcțiilor, reducând în același timp riscurile posibile de securitate care vin împreună cu noile tehnologii. Fizicianul Stephen Hawking, fondatorul Microsoft - Bill Gates, și fondatorul SpaceX - Elon Musk și-au exprimat îngrijorarea cu privire la posibilitatea ca IA să poată evolua până la punctul în care oamenii nu ar putea să o mai controleze, iar Hawking a teoretizat că acest lucru ar putea „**însemna sfârșitul rasei umane**”. Dacă cercetarea ar merge atât de departe încât IA să devină atât de puternică ca să-și producă singură software inteligent, s-ar putea reprograma și îmbunătăți singură. Software-ul îmbunătățit ar fi chiar mai bun, ceea ce ar duce la o auto-îmbunătățire recursivă. Noua inteligență ar putea astfel să crească exponențial și să depășească în mod dramatic oamenii. Scriitorul de science fiction Vernor Vinge a numit acest scenariu „**singularitatea tehnologică**”. Singularitatea tehnologică va fi atunci când accelerarea progresului în tehnologii va provoca un efect în cascadă, în care inteligența artificială va depăși controlul și capacitatea intelectuală a omului, schimbând astfel radical sau chiar punând capăt civilizației. Deoarece, capacitățile unei astfel de inteligențe pot fi imposibil de înțeles, singularitatea tehnologică este un eveniment dincolo de care evenimentele sunt imprevizibile sau chiar imposibil de imaginat. Ray Kurzweil a folosit legea lui Moore pentru a calcula când calculatoarele vor avea aceeași putere de procesare ca și creierul uman. El a ajuns la concluzia că până în anul 2029 capacitatea de prelucrare a unui calculator va depăși creierul uman și prezice că singularitatea va avea loc în 2045. Proiectantul de roboți Hans Moravec, ciberneticianul Kevin Warwick și inventatorul Ray Kurzweil au prezis că oamenii și mașinile se vor îmbina în viitor în cyborgi care vor fi mai capabili și mai puternici decât oricare dintre ei. Această idee, numită transumanism, are rădăcini în Aldous Huxley și Robert Ettinger. Edward Fredkin susține că „**inteligența artificială este următoarea etapă a evoluției**”, o idee propusă inițial de „**Darwin între mașini**” a lui Samuel Butler (1863) și extinsă de George Dyson în cartea cu același nume în 1998. „**Inteligența artificială într-o formă sau alta este o idee care a pătruns istoria intelectuală occidentală, un vis în urgentă nevoie de a fi îndeplinit**”. (McCorduck 2004). Istoria noastră este plină de tentative - nebunești, sinistre, comice, legendare și adevărate - de a crea inteligențe artificiale, de a reproduce ceea ce suntem esențialmente noi - depășind mijloacele obișnuite. Pendulând între mit și realitate, imaginația

dându-ne ce nu ne puteam da „**workshopurile**”, ne-am angajat multă vreme în această formă ciudată de autoreproducere.” (McCorduck 2004, p. 3) Ea datează rădăcinile acestei dorințe în vremurile elenistice și o denumeste dorința de „**a făuri zei**”. Inteligența artificială de azi (Chat GPT de exemplu) știe multe, dar nu înțelege nimic, spre deosebire de filozoful Socrate, care nu știa nimic, dar înțelegea totul. Toată lumea tinde să dea IA prea multa importanță. Asta se întâmplă pentru că majoritatea nu înțelege ce este de fapt așa zisa „**inteligența artificială**”. E un simplu program care face interfața dintre bazele de date pe care le accesează Google și alte programe de căutare și omul simplu. Practic pune informația din bazele de date într-o formă „**omenească**” ce poate fi înțeleasă ușor ca o conversație. IA fără bazele de date este egală cu zero! Vrem să nu mai funcționeze? E foarte simplu, îi tăiem accesul la bazele de date care sunt distribuite în toată lumea. Chiar și atunci când vor fi confecționați, fără acces la bazele de date ei sunt de nefolosit. Ceea ce este periculos pentru omenire nu este IA ci ușurința cu care se pot accesa bazele de date.

Dragi oameni, ați văzut prea multe filme SF, fiți realiști și nu vă mai temeți de umbra voastră. Roboții/inteligența artificială nu au liberul arbitru, nu au sentimente precum: dragoste, ură, bucurie, tristețe, deci nu pot avea dorințe de a ucide sau de a face și alte lucruri bune, nu pot lua decizii singuri, sunt doar programați să facă unul sau mai multe lucruri, nu învață, sunt doar îmbunătățiți/updatați de un programator pentru a putea face lucruri noi. O inteligență artificială care să aibă liber arbitru/propria voință, să fie conștientă și să ia propriile decizii nu a fost încă inventată și cred că va fi imposibil inventarea ei, pentru că numai Dumnezeu poate crea viață, fiindte cu voință liberă, suflețe și sentimente.

Rasa umană trebuie să își schimbe obiceiurile înainte de a consuma toată planeta (aceasta sau altele). Inteligența artificială până la alte „**sentimente**” va calcula logic că ne distrugem planeta și automat și pe „**el/ea**” și atunci concluzia logică va fi eliminarea dăunătorului așa cum facem și noi cu alți dăunători, mi se pare simplu. Din acest motiv am început prin a zice că trebuie să ne schimbăm modul de a privi viața pe planeta aceasta, să conștientizăm că trăim toți pe o „**piață**” și scopul trebuie să fie **Viața, nu Banii**.

Va urma

FILOZOFIA MEA (XXVIV)

Anton GAGIU

Mă întreb adesea dacă omul poate trăi fără prietenie, adică așa, pur și simplu izolat, uitat, îndepărtat, cu fața către întuneric. S-ar putea să-mi dau un răspuns pozitiv, știind că au fost oameni care au trăit așa zeci de ani, adică în afara societății, deci în afara prieteniei. Vezi cazul japonezului care a trăit singur în junglă patru decenii neștiind că al doilea război mondial se terminase de mult, pustnicii de la noi care și-au trăit toată viața numai cu ei înșiși, sau, așa cum am văzut de curând bătrânii, puțin câți or mai fi rămas, prin satele izolate de la munte. Am auzit răspuns de la astfel de oameni: noi nu avem nevoie de nimeni, îl avem pe Dumnezeu. E bine, nimic de zis, dar cu Dumnezeu suntem toți, unii mai mult sau mai puțin, pentru că toți suntem creația Lui. Mă mai întreb în acest caz ce ne unește înainte de a mă întreba ce ne desparte. Răspunsul la prima parte a întrebării ar fi că: ne unește credința (în ceva); iubirea pentru... aproapele tău; puterea de a ierta, adică toleranța la rău; și apoi prietenia. Este singurul sentiment care ne scoate din izolare și ne ridică la rangul de purtători ai sceptrului social. Prietenia să nu credeți că este caracteristică numai omului, mulți reprezentanți ai regnului animal au această caracteristică, chiar dacă ei nu știu că aceasta este prietenie. De ce așa? Pentru că până la urmă prietenia are și o componentă instinctuală, adică există acolo în interiorul tău fără ca tu să o bănuiești măcar și la nevoie acționează ca atare. Ea este în contradicție flagrantă cu singurătatea, pentru că o îndepărtează sau chiar o zdrobește acolo unde este cazul. Și aici nu este vorba de relațiile de apropiere în momente cruciale cum ar fi: pe timp de război sau de calamități, ci în momente normale ale vieții. Trăirile prieteniei ca sentiment sunt marcate de creierul uman ca momente de entuziasm, de euforie, de emoție maximă, de explozie interioară a unei bucurii pe care numai momentele cruciale ale vieții ți-o dau. Acest sentiment se manifestă în orice moment, nu numai în clipe de cumpănă, de restriște când nevoia de prietenie este și mai mare, poate atunci sentimentul real, autentic, adevărat se amplifică, devine mai pregnant, poate iese în evidență altfel. Și până la urmă cum se manifestă prietenia ca sentiment? Este o

dragoste la alte dimensiuni, o apropiere umană care emană căldură sufletească, o înțelegere aparte a dorințelor și nevoilor celuilalt, o comunicare între suflete și între creiere fără ca acestea să producă ceva semnificativ, palpabil. Căci până la urmă prietenie asta este: o conexiune între suflete și creiere cel puțin două sau mai multe, așa își transmit ele fluxul de trăire umană, de apropiere. Nu ne-ar ajunge foarte multe pagini de revistă să dăm exemple de prietenii care au durat zeci de ani, poate chiar o viață de om. Longevitatea unei prietenii stă în calitatea ei, în profunzime, în ceea ce aduce la suprafață. Și ce poate să aducă? O anume stare de spirit care poate influența pozitiv și pe cei din jur, cunoscuți ai amândurora și astfel prietenia devine factorul coagulant al unei trăiri sociale care animă comunități, grupuri de oameni. Și iată deci, să reiau întrebarea: ce ar fi societatea de azi fără prietenie? Un deșert sau poate nu ar exista. Se poate și mai rău: să rămână fără oameni sau fără animale pentru că și cu animalele omul leagă prietenii, altfel însă, una bazată pe comunicare non-verbală sau pe sunete înțelese de necuvântătoarele care ne bucură viața. Prin prietenie omul se caută pe sine, își caută repere pentru existența sa și poate de cele mai multe ori se regăsește în cel care-i răspunde la ea. Pentru că acest sentiment degajă siguranță, o certitudine a zilei de mâine, îți dă curaj, te descoperă altfel decât te știi tu... necunoscutul. De ce spun acest lucru? Pentru că prietenia din noi ne descoperă calitățile, ne inhibă stările de răutate și ne ajută să ne cunoaștem mai bine.

Prietenia este asemenea unui copac, cu cât este mai mare, este și mai puternic, maestos, impunător, sigur, viguros, dar cel mai important este spiritul pe care-l inspiră, acela că împrejurul său e sănătos și te cheamă parcă să-i încerci toate calitățile enumerate mai sus. Istoria umanității ne demonstrează că poți trăi fără multe lucruri, dar fără prietenie nu. Ea îți scoate mintea și sufletul din deșert, te înobilează pe tine ca om, îți dă speranțe pentru mâine sau pentru alte multe zile, nu te lasă să te afunzi în nimicnicie, îți oprește strigătul de deznădejde și... îți întinde o mână taman când ai nevoie de ea. Ideea de bază e că... dacă o aveți, păstrați-o! Dacă nu o aveți, căutați-o! Sigur ea există undeva pentru oricare dintre voi.

Va urma

SCURT EXCURS CLIMATE LITERARE (I)

Ion Iancu VALE

Preambul: Prezint mai jos o metaforică declarație de imagine, pe care nu am făcut-o publică la momentul când am conceput-o. O fac acum, după trei ani, (12 iunie 2018), notând că în acest răstimp revista noastră și-a continuat demersul merit, promițând să revin cu completări și amănunte, punctuale, privind pe toți cei care, într-un fel sau altul, au susținut perenitatea ei miraculoasă:

Într-un moment de sublimă luminare, în iunie 2007, a debutat la Târgoviște publicația de cultură și literatură românească „Climate literare”, pe care am conceput-o împreună cu alți câțiva oameni de litere târgovișteni.

Inițial, revista a fost susținută financiar prin chetă publică, apoi prin sponsorizările făcute de către anumiți întreprinzători particulari, de finanțare instituțională beneficiind doar, aproximativ, doi ani.

De notat și faptul că unii scriitori, în afara colaborării literare, au intervenit și material la realizarea și continuitatea revistei, și care modest dar salvator, în momente de mare impas, (și au fost foarte multe...), ne-au sărit în ajutor la această „Lucrare plăcută lui Dumnezeu care nu va muri”, după cum am sortit-o, și iată, s-a „imprimat”.

Tuturor le mulțumesc și le doresc să aibă parte de sănătate și de tot binele din lume.

Foarte importantă în existența de până acum a revistei a fost și colaborarea cu personalități și alte entități culturale din țară, dar și din Diasporă, cu care am fost într-o permanentă legătură și de la care am primit o necondiționată colaborare în domeniu.

Inițial revista a fost tipărită în format A3, după care din 2010 a apărut atât pe hârtie cât și electronic, dar în format A4, fiind transmisă, online, într-un larg areal cultural, atât în țară cât și peste hotare.

La acest moment revista are colaboratori din numeroase localități din România și din multe alte țări ale lumii, după cum se poate deduce și din Caseta redacțională.

Ea a devenit astfel foarte cunoscută în rândul scriitorilor de limbă română, din Europa și din lume, constituindu-se, după cum s-a remarcat: „O oglindă a unui spațiu pan-românesc, de la Târgoviște, Focșani și Severin, la Uzdin și Chișinău de pildă, până în Gibraltar, Israel, și chiar mai departe, în îndepărtata Australie, Canada și S.U.A., de unde a adunat nume și mărturii unice, greu de identificat în alte publicații similare. Cu totul „Climate literare” este acum un magazin literar modern, viu și alert, așa cum numai în presa românească de la Tel Aviv, mai întâlnești...” (citat dintr-un interviu realizat de către scriitorul și jurnalistul Marian Nencescu).

De la fondarea ei până în prezent în afara numeroșilor scriitori celebri din literatura universală (din toate timpurile), revista a inserat în paginile ei creații a peste opt sute de autori contemporani, de toate vârstele, mulți dintre aceștia însemnând nume de notorietate și de mare și incontestabilă valoare literară. Au debutat în paginile acesteia, însă, și tineri condeieri, unii dintre ei fiind deja foarte cunoscuți în prezentul areal literar de limbă românească.

Personal, dacă Pronia îmi va mai ține, în continuare, palma pe creștet, voi merge înainte, împreună cu cei care au fost și mi-au rămas aproape, dând uitării perioadele nefaste de asocieri și rupturi intempestive, de tentative de asimilare sau de desființare, de compromisuri, de frondă și umiliri, de agonie și extaz, prin care am trecut și, împreună cu cei care încă mai cred, sincer și dezinteresat, în „lucrarea” care a fost și este revista „Climate literare”, să reușim să o facem să-și continue drumul și să atingă standarde, calitative, superioare celor de până acum.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

Va urma

NOTĂ: După cum se vede și din prezentul număr, „Climate literare” își continuă drumul predestinat, hotărâți să mergem înainte. (02-10 -2023).

DESPRE GRAIURI

Mihai **BATOG-BUJENIȚĂ**

Dacă vom lua în considerație doar definiția graiului, cea prezentată în Dicționarul Explicativ al Limbii Române, constatăm că acest concept deosebit de complex este definit ca: **Facultatea de a vorbi. Loc. adv. Prin viu grai = oral. Limbă. Fel de a vorbi. Dar și, ceva mai extins, ca: Unitate lingvistică subordonată dialectului, caracteristică pentru o regiune mai puțin întinsă; p. ext. dialect, ceva mai rar: Vorbă, cuvânt.**

Având probabil valențe strict didactice această definiție, contestabilă măcar prin faptul că nu are gen proxim și diferență specifică nu face nici măcar o trimitere credibilă la o etimologie, ceea ce ar putea ușura înțelegerea conceptului, eventual ne-am da seama prin ce diferă cu adevărat graiul de altele precum limbă, dialect sau idiom. Problema etimologiei, una deosebit de importantă pentru cel ce-și dorește să afle mai multe despre cuvintele limbii sale, este expedită în, din păcate, stilul foarte superficial cu care ne-a obișnuit această lucrare științifică, una din acelea ce nu ar trebui să lipsească din biblioteca nici unei locuințe, oricât de modestă ar fi ea. Referitor la cuvântul grai DEX rezolvă problema etimologiei apelând la primul cuvânt asemănător fonetic aflat în limbile înconjurătoare României. Găsește astfel în limba bulgară cuvântul graia (nu am semne grafice chirilice deci nici posibilitatea de a scrie cu aceste semne), dar și în sârbo-croată cuvântul grájati. Pot să admir abilitățile fonetice ale celor care ne propun ca etimologie aceste cuvinte din respectivele limbi, dar mă gândesc și la bogăția semantică de o profunzime impresionantă a construcțiilor lingvistice în care găsim cuvântul grai în limba română: *a prinde grai, a-i pieri graiul, într-un grai, prin viu grai, etc...*

Desigur nu cunosc limba bulgară și nu pot afirma că aici vom găsi mai multe expresii în care cuvântul să fie mai extins folosit decât în limba română, mai precis în graiurile ei, indiferent de regiunea la care ne-am referi.

Exact aceleași expresii sunt folosite și de moldoveni, inclusiv cei de peste Prut, dar și de olteni, ardeleni sau maramureșeni. Faptul în sine mă face să cred că acest cuvânt se află în tezaurul lingvistic al limbii și duce cu gândul la un fond lingvistic ceva mai îndepărtat, cea limbă vorbită de precursorii noștri din zona traco-dacă. Evit desigur ipotezicii indo-europenei cei pe care îi tot folosim ca populație de referință uitând de faptul că nimeni nu s-a preocupat și de identificarea lor în tenebrele istoriei.

Personal, dar fără nici o intenție patrimonială, consider graiul ca fiind, metaforic vorbind, sâmburele în jurul căruia se construiește fructul pe care îl numim limbă. Așa cum, în cazul fructului, influențele exterioare transformă aspectul acestuia și în cazul limbii necesitățile de exprimare și de contact duc la îmbogățiri sau sărăciri lingvistice de cele mai multe ori temporare. Deși nu iau în serios ipoteza formării limbii române abia după colonizarea romană, considerând-o doar o lăudabilă acțiune a Scolii Ardelene care dorea, într-un context istoric absolut defavorabil, să arate vechimea și noblețea limbii, putem observa lesne că de-a lungul timpului limba noastră a suferit influențele majore ale unor limbi de contact vremelnice: slavă, turcă, greacă, franceză sau, ceva mai târziu, rusă, iar în prezent engleză. Și dacă un călător în timp ar constata cu uimire că în secolele al XVII-lea și al XIX-lea limba română vorbită de negustori sau dieci era destul de greu de înțeles datorită prezenței masive a cuvintelor uzuale grecești și turcești, acest fapt nu a dus la modificarea profundă a limbii, iar adaosurile au dispărut cu timpul, fiind, uneori înlocuite sau, de cele mai multe ori abandonate, limba întorcându-se la formele ei de bază cele prin care comunică oamenii locului. Nu același lucru putem spune despre grai, cel care se păstrează în matricea sa originală, cea formată în timp prin practicarea comunicării de tip bazal.

Se poate afirma chiar că sunt cazuri în care limba, devenind oficială, se deosebește total de grai. De exemplu pe teritoriul Franței este absolut funcțională limba franceză, dar graiurile de tip normand sau occitan funcționează de sine stătătoare în unele

regiuni. Nici nu aduc în discuție faptul că, de exemplu occitan, o limbă definită ca fiind gallo-romană a cărei vechime este estimată la cam o mie de ani (deci nu prea veche!), are la rândul său șapte dialecte care dau destul de multă bătaie de cap lingviștilor deși ei prognosticează dispariția acestora într-un viitor nu prea îndepărtat.

Este posibil, asemenea evenimente s-au mai produs în istoria omenirii, dar ele nu au fost niciodată de bune augur fiindcă odată cu graiurile s-au pierdut și culturile unor popoare. Să ne gândim doar la faptul că pierderea limbii poporului (popoarelor?) din insula Paștelui ne împiedică să găsim, de mai multe secole, explicații pentru surprinzătoarea lor cultură. Și nu este singurul caz!

Cât de important este graiul pentru un popor o putem deduce din ofensiva pe care imperiile sau unii cuceritori vremelnici o duc împotriva limbii celor cucerțiți. Și nu numai prin măsuri administrative, de exemplu redactarea unor acte strict necesare numai în limba stăpânitorilor ci și schimbarea numelor proprii, desființarea școlilor cu predare în limba respectivă sau prigonirea cultelor care desfășoară ritualuri în limba celor cucerțiți. Un asemenea efort ar părea ciudat, ba chiar prea costisitor sau chiar inutil, însă politica de ignorare a graiului, implicit trecerea acestuia în uitare este foarte importantă în procesul subjugării fiindcă acel popor care-și uită limba (graiul!) este condamnat la dispariție prin asimilare.

Oricum, dacă de regulă, limba unui popor este vizată prin tehnicile de anihilare, graiurile fiind mai restrânse ca arie și mai puțin reprezentate numeric scapă destul de des din țelurile politicii de nivelare, devenind astfel mesageri peste timp ai culturilor profunde cele care definesc ființa socială umană prin ceea ce numim specificul ei zonal elementul care definește conceptul de diversitate în unitate, temeiul unei continue evoluții a speciei.

Conceptul de limbă, mult mai elastic și mai cuprinzător, este găsit uneori ca definind un popor sau chiar o națiune așa cum atât de frumos o spune poetul: **Un sultan dintre aceia ce domnesc peste vro limbă, Ce cu-a turmelor pășune, a ei patrie ș-o schimbă...** și poate, din necesități istorice, să se schimbe suficient de mult pentru a nu se mai confunda cu graiul mai ales atunci când limba este reprezentativă pentru un areal mult mai vast care cuprinde mai multe graiuri. În consecință, pentru a afla adevărata identitate culturală a locuitorilor din patria unei limbi trebuie să mergem în profunzime până la graiuri.

Referitor la limba română, una din limbile vechi ale Europei ale cărei origini se pierd în negura veacurilor mai ales datorită dezinteresului nostru față de adevăr, ea este desigur, în parte, influențată de latina numită de chiar romani **lingua priscua** (limba veche), iar de epigoni **latina vulgară** (în sensul derivat din cuvântul vulgus, popor), deși controversate pe această temă nu lipsesc, iar mai nou se preferă termenul de limbă romanică față de mai vechiul limbă latină.

Este fără îndoială un mare pas în față, spre adevăr, un pas susținut de noi descoperiri documentare, dar și de unele opinii greu de ignorat fiind ele venite din parte unor înalți prelați ai Sfântului Scaun. Oricum, la nivel didactic, adică foarte schematic, se consideră că: *Dialectul este o varietate a unei limbi mai veche decât graiurile, vorbindu-se într-un anumit spațiu geografic, având anumite trăsături distincte, mai ales la nivel fonetic și lexical, prin care se deosebește de alte ramificații teritoriale ale limbii respective, și căreia i se subordonează graiurile.*

În consecință, tot la acest nivel sunt luate în discuție cele patru dialecte ale limbii române, respectiv: dialectul **dacoromân** (adică limba română vorbită la nord de Dunăre, pe teritoriul României de astăzi), dialectul **aromân** sau **macedoro-mâna** (vorbită de populația românească din anumite zone din nordul Greciei, în Macedonia, Albania și Bulgaria), dialectul **meglenoromân** (într-o zonă la nord de Salonic, împărțită între Macedonia și Grecia), și dialectul **istoromân** (vorbit în câteva localități din Peninsula Istria, Croația). Nu voi aduce în discuție straniile apropieri lingvistice pe tot palierul limbii retoromane (Romanche în franceză, Rumantsch în germană și Romancio în italiană, recunoscută ca atare în anul 1938!) nici pe cele din graiul sard, (limba vechilor sarzi, locuitorii Sardiniei, este o limbă romanică totuși foarte diferită de italiană) dar nici prezențele și mai surprinzătoare ale unor cuvinte românești în graiurile berberilor aflați totuși în nordul Africii, ex. brâu, dar și colina Barsa (bârsana fiind un vechi cuvânt românesc), cea pe care s-a început construcția anticei Cartagina. Sunt desigur convinși că adepții noului internaționalism vor găsi, ca de obicei, explicații pentru această situație, explicații care, dincolo de infantilism, se vor bucura de aprecierea zgomotoasă a comilitonilor.

Cele patru dialecte ale limbii române, cum este și firesc, au trăsături lexicale și gramaticale asemănătoare, dar cu sublinierea că dialectele de la sudul Dunării, fiind despărțite de secole de limba română de la nordul Dunării, sunt mai conser-vatoare,

deci mult mai apropiate de ceea ce a însemnat limba română la înce-puturile ei, cea pe care o numim acum protoromână. În plus, dialectele limbii române din sud nu au beneficiat, așa se spune în concepție didactică, de o cultură scrisă, iar în prezent sunt tot mai puțini vorbitori ai acestor dialecte.

Așa numita cultură scrisă, ca expresie folosită în cazul acestei aserțiuni, este probabil legată de un eventual alfabet specific, lucru destul de incert pentru a promova ideea, însă exclude posibilitatea exprimării vorbirii proprii într-un alt alfabet așa cum de exemplu și limba română a folosit la un moment dat scrierea chirilică drept modalitate de exprimare în scris. Deci poate mai analizăm situația și, cine știe, poate o apropiem de adevărul istoric.

Însă dincolo de dialectele despre care am vorbit, cred că este foarte bine să luăm în considerație și Atlasul Lingvistic al Institutului Sextil Pușcariu, cel care, spre cinstea celor care l-au întocmit, detaliază problema și prezintă situația ca fiind mult mai complexă, deși se reamintește faptul că limba română este surprinzător de unitară, dat fiind istoricul zbuciumat al teritoriului pe care există și funcționează de veacuri.

Acest Atlas vorbește despre o grupă nordică a dialectelor și anume: grupa moldo-ardelenească, aceea care are în componență graiul ardelenesc, graiul crișean, graiul crișean din Ungaria, graiul bănațean, graiul ungurean, graiul maramureșean, bucovinean, cele românești din Ucraina și graiul moldovenesc. Cu referire la acesta din urmă fac precizarea că atât Mihail Sadoveanu cât și Alexandru Oswald Teodoreanu (Păstorel) îl foloseau în mod curent, ceea ce ar putea părea destul de ciudat pentru oameni cu nivelul lor cultural și de instruire. Mai mult, ei argumentau folosirea acestui dialect, considerat rural și nepotrivit cu statutul lor intelectual, vorbind despre vechimea și puritatea lui și consider că este greu de contrazis o asemenea atitudine a unor oameni care aveau cunoștințe mult peste media culturală a vremii.

Graiurile din grupa sudică sunt considerate a fi cel muntenesc, făgărășean, graiul oltenesc și cel numit Țăran analizat în lucrarea România Timoceană.

Nu sunt uitate nici unele ciudățenii ale limbii române, respectiv limbajul numit totoian din satul Totoi, acolo unde locuitorii, din motive de securizare a convorbirilor, folosesc o limbă „înțoarsă” în care silabele cuvintelor uzuale sunt combinate după anumite reguli cunoscute numai de ei. A rezultat astfel un limbaj care deși este cât se poate de românesc nu

poate fi înțeles decât de cei care-l practică. Îmi amintesc, pe vremea copilăriei a fost o perioadă (anii cincizeci!) când copii foloseau cu o oarecare mândrie așa numita: păsărească. Erau trei modalități de a combina silabele, tot după niște reguli, iar ceea ce se auzea părea total diferit de limba română deși exact asta era. Tot în această gamă de invenții lingvistice intră și „gumușca”, un limbaj special inventat de geamgii din zona comunei Mărgău, special folosit tot în sensul secretizării de tip profesional, dar cum această meserie este aproape dispărută odată cu oamenii ei, mă tem că va intra în acea uitare din care nimic nu te mai poate salva.

Desigur, scepticii și-ar pune întrebarea aparent firească și ce dacă? Da! Întrebarea este firească doar atunci când tu nu ai lăsat în urma ta decât stupide nedumeriri interogative rezultate dintr-o indiferență absolut caracteristică zonei de incultură.

În final ne putem pune însă și o altă întrebare! Este oare importantă cunoașterea, studierea și dezbateri academice pe subiectul intitulat graiuri?

Fără îndoială, NU! Așa ar răspunde, în marea lor majoritate, factorii de decizie! Fondurile uriașe ce ar trebui alocate, resursele umane și tehnice la fel de costisitoare, o muncă de cercetare care ar putea dura decenii, angajarea unor forțe din mediul academic posibil a fi folosite în scopuri mult mai practice, de exemplu migrația fluturului de varză și mult alte argumente, unele dintre ele de necontestat. Ca să aflăm ce? Cum s-au format limbile străvechi, cum au migrat cu adevărat populațiile continentului, care au fost acestea sau cum au influențat ele culturile? Adică să ne apropiem cu încă un pas de adevărurile istorice? Păi, ce interes avem?

Corect! Din această cauză cred că lumea academică va ignora această uriașă oportunitate de aflare a adevărului istoric și va prefera să născocască noi reguli gramaticale pe care să le declare norme de lucru pentru a observa că nimeni nu ține cont de ele.

Dar pentru a încerca să înțelegem importanța graiurilor voi apela, așa cum este firesc, la informațiile biblice: „*Și Domnul a coborât să vadă cetatea și turnul și atâta vreme cât toți vorbeau aceeași limbă, turnul se înălța văzând cu ochii. Domnul le-a încurcat-o, dând naștere mai multor graiuri ca să nu se mai poată înțelege între ei apoi i-a împrăștiat pe toți pe suprafața Pământului*” Cartea Genezei. **QED!**

POEZII

Valentina BECART

Ca o liniște albă

Niciodată n-am să te mai pot adora,
cărarea mea înstelată.
Te-am pierdut, într-o noapte a focului,
într-o zi lipsită de sens;
erau acolo... și ursitoarele mele,
dar ele, senine, jucau șotron și râdeau...

Niciodată n-am să te mai pot ancora,
corabia mea cu vise, cu azur.
Te-am părăsit pe un țărm al singurătății,
într-o zi – ca o liniște albă, ca o pulbere
cernută din nori;
Iubirea mea, mistuită într-un amurg
violet, doar tu să-mi
veghezi furtuna – când pleoapele
se-nchid și-n livezi începe desfrunzirea...

Lângă semnul egal...

Spune-mi, de unde să încep,
cu ce literă?
Să plec de la un punct
sau un semn de întrebare!?
Nu știu,
zi după zi,
mă adun, mă împart
și nu pot înțelege semnul
egal,
între elemente ce nu-mi aparțin.

Taci! Mereu ai tăcut.
Nici măcar nu știu de ce
mă ostenesc să gădesc
o fereastră, o altă lumină.
Între mine și "tu" –
e o vocală întoarsă,
o singură consoană,
și chiar un unghi ascuțit.

Spune-mi: ce rost a mai avut
să dezleg un mister,
când orice ecuație ducea,

inevitabil,
la punctul știut.
Acolo, eu și "tu" ne adunăm,
zi după zi,
rănilor unei "arii" necunoscute
și, într-un târziu, cercul
se închide, ah,
în uriașul hohot de râs,
hohot de râs...

De nicăieri...

Nu știu de unde vin,
unde mă duc.
Mi-e viața o poveste neînțeleasă.
Să stăm cu toți la masă;
mai ieri, era și...
să ne rugăm, apoi o clipă
s-o tăcem.

Târziu, să îngropăm securea.
Oricum, e-o luptă inegală
cu destinul.
Să împărțim frățeste suferința;
ce fel de zeu e-aceia ce
s-a tocmit
la vama dintre sorți?

Nu știu de unde vin,
când o să plec.
Mi-e sufletul un măr zelos,
din care roade un vierme
tânăr.
Să ne-așezăm cu toți la masă;
să toarne vinul cel ce știe...

De nicăieri, ziua de mâine, la fel
ca ieri,
își scutură afară
praful de pe ochi și de pe răni...

Ca-ntr-un desfrâu...

Vino, să pipăim
împreună
limitele
oricărui "târziu",

să ne aruncăm în flăcări,
cu voluptatea unui desfrâu,
și, totdeauna orbi,
să luăm în brațe, durerile,
pe rând...

Vino, să ne aruncăm
în golul dintre lumi;
mai ieri, doar o mare
de vise,
azi, ce sinistre tăceri...
și, mereu însetați,
să bem, fără opreliști,
din sângele atâtor înfrânți...

Vino, să pipăim
împreună
această rană, cărbunii -,
să smulgem din tenebre,
ochiul ascuns,
și, totdeauna vânați,
s-alergăm ca nebunii,
prin decorul surpat...

din ciclul "poeme fără capăt"

Când timpul ne visa...

când aveam sufletul
verde,
înfloream în fiecare primăvară
și verile dădeam în rod,
căutându-te,
ademenindu-te...

când aveam visele
albastre,
mă scăldam în toate mările
și-n depărtări mă pierdeam,
strigându-te,
așteptându-te...

când aveam trupul doar
flacăra,
ardeam în toate anotimpurile
și deveneam lumină într-un gând,
iubindu-te,
adorându-te...

MALMAISON - ISTORIE CĂTRE ISTORIE...

Magdalena ALBU

Continuare din numărul trecut

„Marele Dicționar Geografic al României” apărut în anul 1899, la București, avându-i drept autori pe George Iona Lahovari, General C.I. Brătianu, Grigore G. Tocilescu, ne indică faptul că edificiul Malmaison-ului, situat în partea vestică a orașului, a costat 1.120.000 lei și reprezintă cea mai vastă cazarmă a Capitalei, construită în sistem Vauban, care dispune de un număr de 483 de camere.

Istoria de un secol a Armatei Române în clădirea monument din Calea Plevnei 137C, ctitorită de către domnitorul Gheorghe Dimitrie Bibescu, a presupus mai multe roluri de prim rang, de-a lungul timpului. În afară de activitățile inițiale desfășurate de cavalerie și de cele specifice învățământului militar superior, Malmaison-ul este deschizător de drum și în ceea ce privește începutul serviciului gazelor de luptă în Armata Română, astfel că, prin Decizia Ministerială nr. 297 din 8 mai 1923, ia ființă, în cadrul Ministerului de Război al țării noastre, Comitetul Consultativ pentru chestiunile tehnice privitoare la războiul chimic, toate problemele de pregătire ostășească fiind rezolvate, în acest sens, de către Direcția a XI-a Tehnică, împreună cu Marele Stat Major. La scurt timp, în luna septembrie 1923, apare, în cadrul Direcției a XI-a Tehnică, la propunerea Comitetului Consultativ, SECȚIA a IV-a a GAZELOR DE LUPTĂ, cu sediul, pe toată perioada interbelică, în Cazarma Malmaison.

Prin Înalt Decret Regal, se înființează, pe 1 ianuarie 1925, un organ special și permanent denumit SERVICIUL APĂRĂRII CONTRA GAZELOR (S.A.C.G.), Generalul de divizie GEORGE E. POPESCU fiind fondatorul acestuia. Câțiva ani mai târziu, pe data de 24 iunie 1931, S.A.C.G. devine DIRECȚIA SERVICIULUI CHIMIC MILITAR, denumire care, în perioada interbelică, va suferi unele modificări, precum DIRECȚIA CHIMICĂ MILITARĂ, respectiv DIRECȚIA APĂRĂRII ANTICHIMICE.

Din perspectivă structurală, în perioada interbelică, DIRECȚIA CHIMICĂ MILITARĂ din Malmaison a avut

următoarea alcătuire caracteristică: - un organ central cu birourile adjutantură, registratură și instrucție, serviciul tehnic, serviciul materialelor chimice; Laboratorul de Studii și Experiențe Chimice; Atelierul Central de Măști; Institutul Chimic Militar; Centrul de Instrucție A.C.G. cu un batalion A.C.G.; Fabrica de Materiale de Protecție - București; Fabricile de cărbune activ : CARBONIT-SINAIA; ANTICARBON-VULCAN și cea de la TIMIȘUL de SUS.

Toate elementele subordonate DIRECȚIEI CHIMICE erau dislocate în Cazarma Malmaison, excepție făcând, desigur, fabricile de cărbune activ. La 22 ianuarie 1945, DIRECȚIA CHIMICĂ MILITARĂ și unele din structurile subordonate acesteia se desființează însă, pe baza dispozițiilor impuse de Comisia Aliată de Control, rămânând doar un singur birou în cadrul Inspectoratului Tehnic al M.Ap.N. cu denumirea de SERVICIUL CHIMIC.

La Malmaison, în februarie 1925, din punctul de vedere a structurilor operaționale, a unităților și subunităților chimice, a fost constituită compania de gaze (A.C.G.), alcătuită din 104 oameni-trupă (4 plutoane), iar, în anul 1932, Legea cadrelor și efectivelor Armatei permite înființarea, în garnizoana Bucureștiului (Malmaison), în cadrul C.I.A.C.G., a Batalionului A.C.G., care, începând cu data de 24 februarie 1941, îndeplinește misiuni specifice de război.

În învățământul chimic militar apare tot în Cazarma Malmaison, astfel că de pe 20 noiembrie 1924, încep cursurile Școlii de apărare contra gazelor pentru pregătirea ofițerilor și subofițerilor necesari a fi încadrați în S.A.C.G., cursuri care s-au desfășurat pe întreaga perioadă interbelică.

De asemenea, 7 mai 1931 reprezintă data de înființare, în Malmaison, a Centrului de Instrucție A.C.G. în cadrul acestuia, în intervalul 1936-1940, funcționând Școala de Aplicație a Armei Chimice pentru formarea absolvenților Institutului Chimic Militar. Prin dispoziția Comisiei Aliate de Control, Centrul de Instrucție este desființat pe 22.01.1945.

Activitatea de cercetare științifică a Armatei Române începe, efectiv, pe 31 octombrie 1924, în Malmaison, când e pus în funcțiune Laboratorul de Cercetări Chimice, dotat cu aparatură adusă din Franța, de la Paris. Cel dintâi director al laboratorului a fost numit lt.col.farm.dr.ing. ALEXANDRU IONESCU-MATIU, cu specializare efectuată la Institutul Pasteur. Printre persoanele angajate în cadrul acestei structuri s-a numărat și viitorul acad. Costin D. Nenițescu, maior farm. dr. Constantin Harsovescu, general de brigadă dr. Dumitru Bardan ș.a. În anul 1934, denumirea instituției militare de cercetări chimice se schimbă, devenind

→ Continuare în pag. 14

TINEREȚEA ROMANȚEI

Lucia-Elena LOCUSTEANU

*„TÂRGOVIȘTE e iar în sărbătoare
s-a îmbrăcat în sonuri și-n culoare!
ROMANȚA-și cântă dulcea ei chemare
vibrează sufletul de-naltă încântare!”*

(Lucia-Elena Locusteanu)

Când Doamna Toamnă îmbracă natura în picturi multicolore și sufletul vibrează la cântecul ei – TÂRGOVIȘTE se împodobește cu haina regală a ROMANȚEI.

„ROMANȚA” – cuvânt îmbrăcat în sonurile nemuritoare ale tumultului preaplin al sufletului românesc, capătă ceva Dunmezeiesc în acordurile profunde ce aduc la lumină trăiri complexe – devenind un cântec divin, creație cultă, o nouă specie musical-literară, comoară - înglobând cuvânt, melodie, suflet, înaltă, adâncă simțire...

„ROMANȚA” –gen muzical inedit, pentru că așează poezia pe o aparte vibrație a sufletului românesc, plin de dragoste și dor, a devenit TEZAU NAȚIONAL.

Longevivul Festival Național „CRIZANTEMA DE AUR” – sintagmă metaforică – titlu predestinat cu multiple semnificații – așează pe un înalt pedestal ROMANȚA – „RUGĂCIUNE”- glas cald și tainic al inimii, cu rădăcini adânci în DOINA noastră românească – ecou al dorului curat, nesfârșit și pur...

Avându-și cuibul în TÂRGOVIȘTE, „ROMANȚA”- prin prestigiosul Festival Național „CRIZANTEMA DE AUR” a scris și va scrie istorie în lumea muzicii, trezind adevăratul gust estetic, dar și punând în lumină autentice creative și interpretative, prin jerta și efortul de o viață a unor OAMENI INIMOȘI – membrii ai familiei Dr. TEODOR VASILIU, a Doamnei ALINA MAVRODIN VASILIU, a fiului ANDREI VASILIU, sprijiniți de autoritățile locale și nu numai.

ROMÂNIA, prin cele întreprinse de acești oameni inimoși, dăruiți profesiei, se bucură astăzi de „CASA

ROMANȚEI” – Muzeu inedit, ce va vorbi peste timp de talentul românesc autentic, la fel ca și Culegerea Muzicală : „100 DE ROMANȚE LANSATE LA „CRIZANTEMA DE AUR”.

O inițiativă deosebită de a sărbători ZIUA NAȚIONALĂ A CULTURII ROMÂNEȘTI a venit în 2022, de la Târgoviște, orașul – cetate - inimă a Romanței, prin prezentarea online a MUZEULUI „CASA ROMANȚEI”,unic în Europa.

Prezentatorul, în persoana Domnului ANDREI VASILIU, cât și distinsii Doamne CAMELIA FLORESCU, prin invitația căreia m-am bucurat de o întoarcere în timp, în special, în 1968, an în care și din care, până în prezent, am gustat fiecare clipă a Festivalului „CRIZANTEMA DE AUR”, reținând și regăsind, în sonurile romanței românești, acordurile imagine ale interpreților, compozitorilor , textierilor - poeți și nu numai, toate, atât de înțelept adunate în sălile Muzeului din Târgoviște, revăzând, prin intermediul montajelor fotografice, pe marii interpreți cu care drumurile adesea ni s-au intersectat. O bucurie! O feerie !

O prezentare a MUZEULU ar putea să se facă și pe un fundal muzical, în surdină, reînviind și astfel etapele, atât de vibrante ale Festivalului ROMANȚEI ROMÂNEȘTI „CRIZANTEMA DE AUR”. Ar putea fi și o emisiune - maraton, lunară, cu reluarea primilor trei clasai din fiecare etapă, din domeniile la care au concurat.

Trebuie să amintim și faptul că prin Festivalul Național „CRIZANTEMA DE AUR”, prin Muzeul „CASA ROMANȚEI” și nu NUMAI, TÂRGOVIȘTE - a devenit „CETATEA ROMANȚEI” – Centrul Cultural UNESCO, lucru cu care, atât târgoviștenii, cât și toți românii, se pot mândri! RESPECT! ADMIRAȚIE! PREȚUIRE!

Menționez că sunt născută în 1939, deci „o tânără” care iubește fără margini, marea cultură a înaintașilor, marile valori naționale și universale ale artei autentice.

Pentru mine, ROMANȚA este vibrația tulburătoare a sufletului românesc, este cântecul nesfârșit al DORUL, multitudinea de trăiri ale DOINEI..., gen muzical care transpune melodic trăirea din cuvânt a marilor noștri creatori de poezie, dar care are și harul de a prinde viață prin talentul interpretativ al unor aleși ai sorții cu har de privighetoare, dar și de ciocârlie.

ROMANȚA – gen muzical intrat în patrimoniul valorilor universale - ne reprezintă ca popor cu un tezaur sufletesc unic. Ediția Festivalului „CRIZANTEMA DE AUR” din anul 2022, ca și cele pe care le-am urmărit cu drag, mi-a umplut sufletul de lumină caldă a ROMANȚEI, prin valorosul repertoriu, dar și prin interpretarea aleasă.

Ediția din 2022 a Festivalului Național „CRIZANTEMA DE AUR”, pentru mine, a însemnat o mare împlinire, bucurie, de această dată, fiind invitată. Invitația a fost încununată de onoarea de a primi „DIPLOMA DE EXCELENȚĂ” – „ROMANȚA NE UNEȘTE” – „55 de ani de ROMANȚĂ la TÂRGOVIȘTE”, pentru dăruirea exemplară cu care am participat ca spectator..., Diplomă pentru care mulțumesc Celor implicați.

„LA MULȚI ȘI RODNICI ANI FRUMOȘI !
2023 TÂRGOVIȘTE „CRIZANTEMA DE AUR”

ROMANȚA

ROMANȚA – CÂNTEC și POEZIE,,
E-a sufletului nostru BUCURIE.
E DOR adânc venit de la strămoși...
E româneasca caldă FANTEZIE...

Și are CASĂ-n suflet de român,
Dar și-n TÂRGOVIȘTE, pe veci stăpân
de tainice TRĂIRI transpuse în CUVÂNT
Și-apoi CÂNTATE--n straie de avânt.

ROMANȚA-i susur dulce de IZVOR.
E-a CIOCÂRLIEI zbor înălțător
și JEFFĂ dusă Soarelui în dar.
e cântec ce se-nalță ca un HAR...

PRIVIGHETOARE e când doar IUBIRE CÂNTĂ,
dar și VIOARĂ – TÂNGUIRE SFÂNTĂ!
ROMANȚA este CÂNTEC și este NEMURIRE!

ROMANȚA-i și POEZIE
și-n veci EA ne UNEȘTE!
Acesta-i este ROSTUL
de-a fi mereu POVESTE!

→ Continuare din pag. 12

Laboratorul de Studii și Experiențe al Armatei.

Paranteza istoriei marcante de un secol a Armatei Române, în fosta Cazarmă de cavalerie „Sf. Gheorghe”, se închide brusc o dată cu sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, când, după ce jucase, printre atâtea roluri, și pe cel de Secție de poliție judiciară militară din cadrul Direcției Justiției militare a MApN, devine, brusc, Serviciu al închisorilor preventive, mai precis, centru de anchete al Direcției de anchete penale a MAI. Astfel, vreme de aproape trei decenii, Malmaison-ul devine un loc al terorii carcerale, al celor mai dure forme de tortură la care au fost aduse, una după alta, de către călăii regimului instaurat la putere, personalități ale elitei României, dinre care amintim pe câțiva: monseniorul Vladimir Ghika, Iuliu Maniu, Corneliu Coposu, Ion Mihalache, Nicolae Steinhardt, Constantin Noica, Dinu Pillat, Adriana Georgescu-Cosmovici, Lena Constante, Harry Brauner, Nicole Valéry-Grosu, Arșavir Aterian, Nicolae Penescu, Eroul-aviator Tudor Greceanu, Ecaterina Bălăcioiu-Lovinescu (mama Monicăi Lovinescu), generalul Radu R. Rosetti ș.a., dar și dr. Petru Groza, Vasile Luca, Ana Pauker, Nicolae Penescu, Lucrețiu Pătrășcanu. Unii au supraviețuit, alții, din păcate, nu.

În anul 1977, după cutremurul din data de 4 martie, închisoarea de tranzit a Bucureștiului Malmaison este predată de către Ministerul Afacerilor Interne Ministerului Chimiei de la acea vreme.

Cu toate etapele de metamorfozare a menirii sale în timp, fosta Cazarmă de cavalerie „Sf. Gheorghe”-Malmaison reprezintă unul dintre reperele istorice vii ale Bucureștilor, care ascunde, între zidurile sale, multă suferință și, deopotrivă, informație de ordin

antropologic, militar, cultural etc., având în vedere personalitățile care au fost anchetate, cândva, aici.

Pe 26 octombrie 2021, a răsunat prima slujbă ortodoxă rostită de un preot militar, lângă zidurile durerii Malmaison, în memoria Eroului-aviator și deținut politic Tudor Greceanu, în prezența fostului său elev de zbor - General-maior de aviație, veteran de război și scriitor Radu Theodoru, și a fost dezvelită o placă omagială referitoare la prima Școală Ostășească de ofițeri, înființată de domnitorul Gheorghe Dimitrie Bibescu, în această clădire a cărui ctitor a fost.

Malmaison-ul, un loc plin de istorie în stare pură, care-și așteaptă recunoașterea în mod oficial, așa precum merită din plin, după aproape două secole de existență complexă....

PS

Vestea cea bună este că, după evenimentul, pe care l-am realizat în data de 26 octombrie 2021, și depunerea documentelor aferente către autoritățile îndrituite, a fost declanșată procedura de clasare ca monument istoric pentru clădirea Malmaison - o victorie uriașă în fața istoriei trecute, prezente și viitoare, după atâția zeci de ani de nerecunoaștere a importanței sale majore.

Makarenko, salvatorul !

Ovidiu ȚUȚUIANU

Prin anii 1950', în orașul capitală de raion de pe râul Ialomița viața se derula destul de monoton, în contextul așezării în țară a regimului democrat – popular. Printre puținele obiective educaționale ale modestei urbe se afla o școală tehnică, de nivel liceal, înființată relativ recent. Școala era mixtă și avea câte un internat de fete și unul de băieți, amplasate în diferite puncte cardinale ale așezării. Elevii de la internat, erau recrutați din localități mai depărtate de oraș, care nu permiteau naveta cu trenul, transportul auto fiind la acea vreme destul de limitat. Din punct de vedere fizic, majoritatea băieților erau slăbuți dar totuși sănătoși și vioi, dornici de a se manifesta și a se remarca în colectiv, în condițiile transformărilor, mai ales psihice, din perioada adolescenței.

Potrivit reglementărilor școlii, atât elevii cât și elevele interne, se aflau sub atenta supraveghere a cadrelor didactice, inclusiv în afara orelor de curs. Trebuie spus că școala dispunea de cadre didactice cu o serioasă experiență teoretică și practică, iar exigența privind învățătura și comportamentul erau ridicate la rang maxim, mai ales de conducerea școlii.

Într-o zi directorul fiind persoana prevăzută în graficul de îndrumare și control se deplasă la internatul de băieți. Aici, ce să vezi, distracție mare; râsete, vociferări, o atmosferă infernală, de nu se auzi nici zgomotul ușii prin care a intrat „controlul”!

Iar momentul euforiei era oferit de îngrijitoarea căminului- o tinerică durdulie de vreo două zeci de primăveri, care, cocoțată pe o scăriță, spăla geamurile sălii de studiu. Unul dintre elevi, mai îndrăzneț și mai teribilist, o tot trăgea de haine pe femeie și chiar încerca să o pipăie pe picioare și pe alte părți ale corpului, în timp ce colegii lui se amuzau copios. În acel moment a fost surprins de director care i-a aplicat o palmă de a ieși, val vârtej, chiar pe ușa rămasă întredeschisă!

Desigur că audienții au amuțit, biata femeie s-a înroșit, ieșind în fugă în curtea internatului iar după ce

și-a revenit însuși cadrul didactic, a urmat o scurtă morală iar lucrurile au reintrat în matca lor.

Pe drumul către casă directorul era negru la față și se gândea cu groază la consecințe. Deși nu i se mai întâmplase să lovească nici măcar câinele ciobănesc ce-l avea de pază în curte, regreta că nu s-a putut abține.

Acum, la rece, intuia că potrivit obiceiurilor vremii va fi reclamat la raionul de Partid, își va pierde postul mai ales că nu era nici „membru” și poate chiar va trebui să-și găsească de lucru într-o altă localitate, el care avea o soție casnică bolnavă și doi copii de ținut în școală !

Nici nu ajunse bine acasă și directorul fu înștiințat ca a doua zi de dimineață să se prezinte la secretarul de Partid al Raionului.

Deși era un om tare, după cele întâmplate își pierde orice speranță. Iată însă că soția sa, femeie mai credincioasă, îl încurajă cât putu, în ideea că Dumnezeu îi va trimite totuși un salvator.

Dimineața, directorul se prezintă și fu primit la secretarul de Partid. În prima instanță, încercă să se scuze și să se căiască. Secretarul însă îi tăie rapid vorba din gură:

- „*Tovarășe director, cunoaștem în detaliu cazul. În mod oficial îți spun că ai greșit, dar în mod neoficial îmi place cum educi elevii. Uite nu mai departe de acum trei zile, soția mea, care este gravidă în lună înaintată a mers la cinematograful orașului și câțiva tineri au înghesuit-o cu nerușinare, de nu și-a mai revenit până astăzi !*

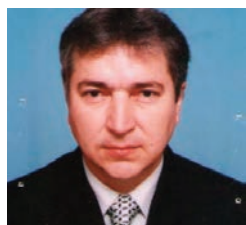
Voi profesorii să fiți în continuare exigenți și să aplicați, când e cazul, metodele mai puțin ortodoxe folosite de Anton Semionovici Makarenko, marele pedagog sovietic, pentru educarea tineretului „în colectivitate și pentru colectivitate !”

La întoarcerea acasă, directorul avea o cu totul altă mină decât la plecare și după ce-i povesti soției cele întâmplate la Raion o rugă:

- „*Spune-mi dragă, când cade după calendar sfântul Anton, pentru că robul lui, Makarenko (trebuie totuși să-l studiezi !) merită niște acatiste fiind salvatorul nostru neașteptat !*

ȘI ȘCOLILE MOR, NU-1 AȘA?

Ionel NOVAC

Nici școala nu mai este cum era altădată, obișnuim să ne lamentăm destul de des astăzi, având în vedere „modificările profunde” prin care învățământul românesc trece de o îndelungată perioadă de timp, dar ne continuăm existența nepăsători, ca și cum nimic nu ne-ar putea abate de la principiul „merge și așa”, atât de bine înrădăcinat în gena noastră milenară. Și cât de bine „merge” ne-o demonstrează „rezultatele” obținute de copiii noștri la evaluările naționale de la finele celor opt clase gimnaziale sau la examenele de bacalaureat, care ar trebui să le încununeze cu succes anii de trudă și migală petrecuți pe băncile școlii. Dar realitatea tristă a acestor zile ne demonstrează că pentru mulți dintre ei situația nu este chiar așa...

Însă nu despre „bagajul” de cunoștințe al elevilor vreau să scriu în rândurile ce urmează, ci despre instituția în sine, școala propriu-zisă, cea care ne este casă primitoare pentru cei mai frumoși ani din viață. Și cum, ca fiecărui fost elev, cea mai dragă îi este școala în care a intrat prima oară, în care a deprins a desluși tainele cifrelor și literelor, în care i-au licărit primii fiori ai dragostei, așa și mie cea mai dragă mi-a rămas școala din satul natal, un sat cocoțat în vârf de munte, cu nume aproape de legendă, Damiș.

Pe vremea mea, ca să mă folosesc de o expresie mult vehiculată, mai ales de către noi, cei din generația fără calculator, fără internet, fără Facebook, ba chiar fără de curent (am terminat clasa a opta cu lampa cu petrol atârnată în tavan, localitatea abia începuse să se electrifice, dar numai în centru), satul avea o școală mare, cu mai multe săli de clasă, în care învățam toți copiii, dintr-a-ntâia până într-a opta. Eram împărțiți pe clase distincte, cu deosebirea că cei din clasele primare făceau cursurile după amiaza, în timp ce elevii din clasele mari (V-VIII) aveau cursuri dimineața. Fiecare clasă număra în medie între 15 și 25 de elevi, fapt care se evidenția cel mai bine atunci când se făceau careuri ori diverse activități, la care participau toate clasele și curtea școlii devenea aproape neîncăpătoare.

Una dintre sălile de clasă, cea de lângă cabinetul Directorului, era mai mare, mai spațioasă (în aceasta a învățat și clasa noastră, între anii 1972 și 1976, fiind clasa cea mai numeroasă din istoria școlii), motiv pentru care, pe lângă destinația sa obișnuită, era folosită și pentru ședințele pe școală cu părinții ori pentru

ședințele care se țineau la nivelul satului (până la construirea căminului cultural). Tot în această sală, până la construirea căminului, s-au derulat primele proiecții cinematografice pentru localnici, cu filme aduse special de caravana de la Aleșd (aici am văzut pentru prima oară pe ecran, în fapt o pânză mare, întinsă pe un perete, filmele românești „Tudor” și „Columna”, curentul electric necesar fiind produs de un generator alimentat cu benzină, iar ușa și geamurile dinspre stradă, pentru a face „întuneric” în sală, erau acoperite cu pături groase din lână).

Satul Damiș, de formă depresionară numai în zona centrală, dar având o multitudine de dealuri înalte brăzdate de văi adânci, se desfășoară pe o suprafață destul de mare și este constituit din mai multe cătune, cele mai importante fiind Poiană, Coaste și Rujet. Cum distanțele de la acestea până la școala din centrul satului sunt destul de mari, uneori de ordinul a câtorva kilometri, la vremea respectivă (anii '60) s-a luat decizia de a se înființa școli primare în cele trei cătune. În două dintre ele (Coaste și Rujet), școlile au fost organizate în spațiile puse la dispoziție de către localnici, pe când în cătunul Poiană, cu sprijinul material și financiar al sătenilor, dar și prin munca deloc ușoară a acestora, a fost construit un local nou. Acesta era format din două săli de clasă, cancelaria, un hol mare și antreul. La fiecare școală era repartizat câte un învățător, care se ocupa cu pregătirea tuturor elevilor din clasele I-IV, numărul acestora variind de la an la an între 3-5 (Rujet) și 12-15 (Poiană). În acestea vor învăța câteva generații, până când, din cauza numărului tot mai redus de copii, vor fi închise rând pe rând...

Recent, cu ocazia întâlnirii organizate la împlinirea a 47 de ani de la absolvirea clasei a VIII-a, am ajuns și la școala din Poiană (sau, mai bine zis, la ce a mai rămas din ea). Am găsit-o destul de tristă, ducându-și cu greu ultimele zile. Privită din drumul care trece la câțiva pași, pare să fie, cu excepția unui colț din acoperiș și a unei părți din tencuiala exterioară, încă în bună stare. Dar pe măsură ce te apropii sau chiar intri în ea, lucrurile se schimbă radical. În rău.

Am găsit-o cu toate ușile larg deschise. Nu că s-ar putea fura ceva din ea (că nici nu mai este ce), dar imaginea unui bun abandonat, un bun nu până demult atât de folositor, doare tare. Instantaneu, gândul m-a dus la postarea lui Lucian Mândruță, făcută pe Facebook (septembrie 2020), „Așa arată o școală când copiii se termină”. Trecuse prin zonă și îl impresionase tare mult clădirea abandonată. „Și totuși, oprit acolo în vara asta, singur cu ea, mi s-a părut că-i aud pereții șoptind, cu tristețe: „Unde sunt copiii mei...?”

Îmi fac curaj și intru pe ușa aflată în spatele clădirii. Încă din hol, un peisaj sinistru mă determină să mă opresc pentru câteva momente. Bucăți de tencuială desprinse din tavan, câțiva butuci de lemn rămași de nu știu când, cutii de carton pe jumătate putrezite, țigle căzute de pe acoperiș, un rest de covor ce a ornat cândva cancelaria, smocuri de iarbă crescute din loc în loc...

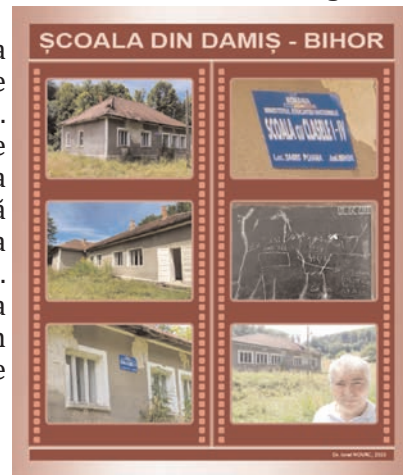
Intru în prima sală de clasă, dar ceea ce văd aici mă înspăimântă și brusc îmi dă senzația de teamă. Teamă că din moment în moment alte bucăți din tavanul rămas ar putea să cadă și să mă prindă sub ele. O parte din acoperișul clădirii a cedat deja intemperiei vremii, în căderea sa desprinzând grinzi și porțiuni mari din tavan. În sală, o grămadă uriașă de moloz, scânduri rupte, țigle sparte. Toate abia lasă să se întrezărească sub ele vechile bănci din lemn, în care până în urmă cu câțiva ani, copiii încă mai deslușeau taina slovei. Doar tabla, încrustată cândva în peretele clasei, a rezistat aproape neatinsă. Și mai păstrează, într-un colț, data de 11.06.2010. Posibil să fi fost ultima zi în care copiii au mai învățat în această școală...

A doua sală de clasă, aproape goală, arată ceva mai bine. Tavanul a cedat doar puțin, la îngemănarea cu prima sală, iar grămada de moloz este mult mai mică. Parchetul, încă în bună stare, rămâne dovada grăitoare a unor lucrări de renovare nu prea îndepărtate de data abandonării școlii.

Am discutat anul trecut cu domnul primar al comunei Bratca, de care aparține și satul Damiș, despre situația

școlii din cătunul Poiană. Dumnealui cunoștea bine problemele de acolo, mi-a spus că s-a încercat închirierea spațiului, dar că localnicii s-au opus. Rămânea varianta unor noi reparații, mai ales la acoperișul clădirii, lucru care nu s-a petrecut până în prezent. Așa că lucrurile au rămas neschimbate, cu excepția stării de degradare, care continuă nestingherită și astăzi...

Mă întorc la mașina parcată pe marginea drumului. Arunc o ultimă privire înainte de a mă așeza la volan. Școala mă privește tristă, ca pentru ultima oară. Pare să mă întrebe, ca și pe Lucian Mândruță: „Unde sunt copiii mei...?”

EMIL PROSCAN

ANAFURĂ

Emil PROSCAN

Am fost în dimineața aceasta afară....

Din când în când dau curs acestei chemări spre ceea ce se întâmplă dincolo de fereastră în niște momente când întunericul se recunoaște învins. Nu am reținut ora, sfidez cu bună-credință ceasul, mă raportez la spiritul luminii ce va să vină! Era încă întuneric! Așteptam ceea ce urma... Știam că o să vină! Întunericul nu mai conta, nu mă interesa eventuala lui importanță sau tragedie de a nu mai fi! Mă gândeam dacă e cinstit sau nu ca eu să știu dinainte că lumina va învinge și va veni! „Va învinge”? Asta înseamnă că între lumină și întuneric e o luptă? Când se înserează învinge întunericul? Nu cred! Cred că există o singură lume: cea a luminii! Mă obseda această idee a complicității... Oare cum ar fi fost să nu știu că se va face ziua, că suntem sortiți unui întuneric etern și dintr-o dată să fie lumină? Ar fi extraordinar! Ar fi o minune! Dar nu mai aveam timp să mă gândesc la nimic... Începea momentul deslușirii! Un freamăt cuprindea totul! Îl simțeam cum vine din neantul depărtării, mult mai departe decât ce puteam dibui! Păsări, copaci, plante, aer, se înlănțuiau cu înfiriparea luminii țipându-și prezența. Dintotdeauna au avut acest legământ de a simți și saluta întoarcerea luminii, mesaj numai de ele deslușit... Ceva se întâmplă cu tot ce există în aceste momente! Așteptam apariția Soarelui! Încercam să ghicesc locul pe unde va veni! Eram cuprins

de emoție! Da, ceva nedeslușit se plimba prin mine, ca înaintea unui examen în care trebuie să demonstrez cât sunt de capabil pentru ceea ce urma! Dar nu mai era timp de nimic!

Calda, dulce, sfânta făclie a soarelui se ivea! Răsărea Soarele!

Răsărea Soarele pe Pământul pe care și eu sunt! Câte mistere și calde nedeslușiri!

Ne naștem în fiecă dimineață!

Aș da o lege prin care aș obliga oamenii să asiste la momentul răsăritului! Să fim obligați la acest gest elementar de a răspunde prin prezența, cel puțin fizică, acestui moment unic al întoarcerii în viața noastră a luminii! Să întâmpinăm lumina ca și cum pentru noi e, ca și cum îi simțim pătrunderea! Să o primim cu brațele deschise, pentru a o îmbrățișa, pentru a ne ajunge și în suflet!

Vă puteți imagina cum ar fi ca toată omenirea să iasă din case să întâmpine venirea Soarelui? În fiecă dimineață Cerul ne-ar îndemna:

„Veniți de luați lumină!”

„Luați-o cu voi să vă lumineze pașii și gândurile!”

Uniți în lumină un singur gând am fi!

Salutul universal al învierii din întuneric prin lumină sub privirile noastre s-ar săvârși!

Mesaj dumnezeiesc, slujbă a tăcerii, botez al luminii!

Ce BUNĂ DIMINEAȚA ar fi!

Cum ne-am întoarce în case și în drumurile zilei! Mai buni și înțelegători am deveni primind hrană pîinea noastră cea de toate zilele...

Oare cum ar fi dacă s-ar da o asemenea lege și noi zâmbind am înfăptui-o?

Și totuși, ea există! Dintotdeauna!

CĂLĂUZA

Gabriel ENACHE

Arta și poezia ei, poezia și arta ei conțin elementele necesare înțelegerii, au în structurile și în corpurile lor fiecare motivație necesară pentru a-și face simțite alcătuirile, pentru a le așeza la îndemâna vederii care le poate cuprinde și duce astfel mai departe în fiecare dintre

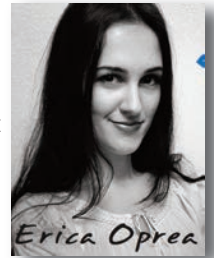
desprinderile care le vor purta și împărtăși fiecărei noi alăturări, fiecărei noi adâncimi în care se vor putea pune pentru a-și pregăti izbucnirea, explozia și oricare dintre revoltele în care își vor putea face vizibile melancoliile, căderile, visceralitățile, dar și cruzimile, durerile și toate însoțirile și manifestările lor care se vor adăuga și le vor completa neobosit cu întrebările neconținute și cu fiecare sens tot mereu căutat al lor.

Toate acestea propun și impun mai departe o atmosferă, pe cea difuză sau pe cea clară, iar toate aceste mișcări și umblări prin și printre înfățișările ei reușesc să facă vizibil un dans, acel dans care cu eliberările lui impuse de corp și de simțuri coagulează spațiul deschis de acest tremur, îl încastrează și îl ține în această înfiorare dezordonată a undulării, a fiecărui gest mascat de preludiul care îi amplifică intensitățile și uluirea provocată, indusă de toate aceste legături dintre ele. Sunt aici aceste anumite înfiripări ale descrierii, ale provocării însoțirii necesare pentru a forma și pentru a deforma continuu stările realității și pentru a le muta cât mai departe în cele ale artei și ale poeziei cuprinse în stările ei.

Ascute-ți creionul și simțurile...

Corpul începe să spună, cuvintele și imaginile să transmită, iar cordonul care le leagă și pune în operă aceste vizibile noduri și semne le ține împreună pentru a forma gema necesară oricărui început care urmează să crească, să se adauge și să se amplifice cât mai cursiv, cât mai fluent și toate aceste trăiri să implice un traseu cât mai lung, dacă se poate fără sfârșit și fără posibilități de a încăpea și de a rămâne în constrângeri aduse cu ele de limite. Totul propune atingerea, mângâierile ei și fiecare aspect al seducției ce se poate propaga în cuvinte și în călătoria adusă cu ele de fiecare dată când se fac auzite și lăsate să se așeze în simțuri. Se clarifică lumea astfel, se lasă atinsă și transpusă în fiecare efect pe care îl poate revărsa în tărâmul așezat, povestit în toată această porțiune de vis.

Cum m-ai descrie?...

Albiile își pregătesc umplerea cu tot ce se va salva din aceste refugii, vor încărca și vor asigura mai departe curgerea, curățirea, spălarea și tot ce mai implică și mai propune această curgere, alunecarea ei, această traversare și tot ce mai propun cuvintele și zgomotul lor mereu urcător. Afluenții își vor căuta râul și râul își va împlini căutarea atunci când, la rândul lui va întâlni marea și îi va recunoaște adâncimea, nemărginirea și sarea. Acesta este felul în care o călătorie se poate povesti, dar niciodată descrie.

Cum m-ai privi?...

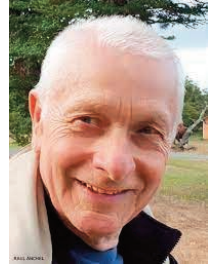
În penumbră o siluetă își decantează tot ce nu mai poate încăpe în formă, iar în apropierea luminii care o mișcă și o încălzește se va face văzut procesul acestei căderi în transele acestui transfer elucidat de penițe discrete și de urmele lor îndoite în linii, așezate-n hașurări inervate de textura ce le găzduiește mișcarea cuprinsă în semnele lor. Acesta este felul în care un corp se poate descotorosi de privire, în care se poate povesti, dar niciodată descrie.

Suntem aduși de Erica Oprea în aceste Refugii și suntem pas cu pas familiarizați cu așezarea acestor încăperi ale sufletului ei. Ne este refuzată rătăcirea atâta timp cât poemele și desenele ei ne sunt călăuza de la începutul și până la capătul fără sfârșit al acestei călătorii, al acestor inițieri în ale spunerii despre fiecare dintre trăiri și despre fiecare întruchipare a lor în fiecare formă care le acceptă transmiterea și care le recunoaște așezările, împrejmuirile, tremurul și frica indusă de ele, acea frică de rătăcire, acel sentiment de pierdere a legăturii cu ceea ce pe ea o ține prinsă, legată de lume. Erica Oprea a ales să fie această călăuză, cea sensibilizată de propriile rătăcirii, căutări și niciodată întoarceri, a ales să se lase condusă de fiecare posibilitate a firii ei de a se arunca în hățișul viului în ale cărui vise se recunoaște și se regăsește mereu. Călăuză a acestui vast teritoriu, Erica Oprea a dezgolit și a umplut cu cuvintele ei fiecare porțiune din lume care s-a putut vedea și lăsa dezvrăjită, care s-a lăsat ecorșată și mai apoi din nou așezată în trup. Cu fiecare pas în acest teritoriu a lăsat cel puțin o urmă, una care nu se va mai șterge sau uita vreodată, ci se va amplifica și mereu adăuga poveștilor ei, emoțiilor și sensibilităților însoțitoare care vor lărgi continuu fisurile care țin în sfâșierea lor strigătul, evadarea, eliberarea.

POEZII

Raul ANCHEL

Pe scurtătură de demult

M-am întâlnit cu mine
De demult, de acum mulți ani, știu și eu,
Pe când nu-mi bănuiam al vieții traseu...
Juca fotbal vis a vis de casă
O aștepta pe mama să-l cheme la masă
Privirile ni s-au încrucișat
S-a uitat la mine lung, încurcat
Și fără să ezite
Parcă-mpins de ursite
A venit la mine-n fugă
Cu ochii-n lacrimi, în rugă
Cu mâini mici proptite la mine pe gât
M-a strâns cu putere la piept,
Doar atât...
A rămas agățat, îl țineam de spate
Îi auzeam inima, tare cum bate
Cu picioarele pe talie mi s-a suit
Bântuit de emoții, rosti gătuț
"Vino acasă, mama-i la pâine-ți pe drum"
Nu te rog, nu mama, nu noi, nu acum...
L-am depărtat grijuliu
Într-un mod ce și mie-mi părea de-a dreptul straniu...
El nu scotea un cuvânt
Eu eram adierea aceea de vânt

Mă părăsesc culorile

Întâi m-a părăsit roșul
Odată pasiune puternică,
Oricât de multe demândă
L-am pierdut la comuniști,
terorii,
dictaturii
Acum e aici,
e războiul,
sângele nevinovat...

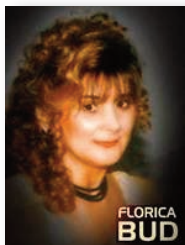
sânge ce nu revoltă...
A urmat verdele
Odată dăruire nelimitată
Ochii mamei din oglinda ciobită
L-am regăsit pe plaiuri,
în păduri,
în excursii
Acum mi l-au furat
salvatorii omenirii,
patronii adevărului...
cei cu progresive crezuri...
Mai apoi albul
Odată castitatea imaculată
Mânzul frumos al aventurii...
L-am regăsit în paloarea străzilor
în arșița toridă a verii...
lipit de fațadele blocurilor...
Acum îl detest zi de zi,
când vreau să-mi pieptăn,
c-o mână nesigură,
firele-mi din ce în ce mai rare...
Și mai apoi negrul
Odată ascuns de lună și stele
Culoare nedorită,
Evitată cu pioșenie
L-am regăsit la religioși,
În haina modestiei...
Acum e aici,
emblema urii,
a manifestațiilor...
a anarhiei...
Adevărat,
Multe culori m-au părăsit
pe rând... nu m-au plăcut...
În toamna târzie și-n soare
Găsesc portocaliul...
Poate el
Să-mi atâțe speranța
Sau măcar
Să-mi readucă culorile
pentru care odată nu aveam
cuvinte...

Păstrez însă albastrul,
Măcar el să rămână
El ce e marea, cerul, ochii...
Ochii copiilor
Stele pe drumurile mele...
Lumina ce traversează veșnicia...
Liniștea adusă de ceruri...
El îmi e punct de sprijin...
Am azi doar o culoare ce-mi redă
Contrastul banalului...
Știu și eu, culorile se amestecă
continuu,
neclare,
neobosite...
Alți oameni,
Alte obiceiuri,
Alte culori...
Aceleași denumiri...
Poate că așa mi se cuvine mie
De privesc în jur, blurat de nostalgie.
(Și pot recunoaște sincer în sfârșit
Sunt culori ce bine că m-au părăsit!)

Valurile

Valurile ascunzând necunoscutul,
Vin din larg și bat la gura țărnelor.
Vin lent și sărută pământul.
Sărut calm, umed, lung, fierbinte.
Dragoste milenară...
Transformă liniștea în care te pierzi,
într-o liniște în care
te regăsești la fiecare 15 secunde...
cu un alt val...
Valurile... caută țărnelor...
ele știu sigur că nu există apă fără
mal... și nici mal fără apă...
acolo e țărnelor...
acolo sunt valurile...

POHTA-N CUI ȘI ALTE POHTE (4) - AMNINOSURILE COPIĂRIEI

Florica BUD

După ce am început școala, timpul jocului s-a redus. Ca orice copil trebuia să învăț, să îmi fac temele și abia apoi să mă joc și să citesc. Desigur jucătura și cititura nu au avut, pe vremea aceea, pe trebuie în față. Pur și simplu nu mă săturam de alergat; nici de citit. De ce creșteam, jocul din timpul vacanțelor a fost înlocuit de diversele activități casnice. Până prin clasa a cincea am fost lăsată să mă joc fără să fiu antrenată în acțiunile adulților. După aceea, gata, s-a terminat cu binele. Prima activitate utilă a fost porcăritul. Despre el mai încolo. Acum să ne întorcem, din nou, la joacă. Nu întotdeauna aveam voie să ieșim în uliță la copii. În acest, nefericit, caz mă ocupam de mâțe sau păpușăream. M-am jucat cu păpușa până am plecat la liceu, când adulții mi-au aruncat cei doi saci plini cu tot felul de stranțe, ce țineau locul dulapurilor cu zestrea păpușărească. Când prima păpușă improvizată a cedat, am fost nevoită să îmi fac altele. Capete de păpuși, în general din ghips, găseam la grădinița, când se dezmembrau cele de acolo. Prima păpușă a fost o păpușă hibrid-hidoasă fiind o combinație cap mic – corp mare. Iarna o tuleam la săniuș cu pruncii de pe stradă. Deoarece nu aveam în sat forme de relief înalte, părinții ne lăsau la derdelușul din Themetheul de lângă Someș. Acesta era unicul motiv pentru care eram lăsați să ne îndepărtăm de casă. În mod normal jucam Tupu în odor la lelea Anica Babii, care avea cinci copii.

Sora mea Valeria Ana, fiind mai mare, avea alte preocupări. În aceste condiții, mie mi-a revenit sarcina de a merge cu porcii la Șomes, când porcarul a lăsat baltă, satul. Am fost cu vitele pe câmp, am vândut pere în gară, am cules cartofi, păstai, pepini. Am avut și tentative de a săpa. Mergeam însă cu drag la strânsul luhării sau lucernei. Îmi plăcea aroma lor și întoarcerea acasă cocoțată pe fân, ținându-mă de ruda, care strângea fânul ca în clești, legată la capete cu lanțuri, în fața și în spatele carului. Era o artă să clădești fânul, în așa fel încât să reziste până la casa gospodarului. Aranjamentul trebuia să fie cinoș. Mama și tata au fost oameni harnici, le stătea mâna pe lucru. Aceasta era vorba mamei: „nu-ți stă mâna pe lucru”. Lucru putând fi orice, spălatură hainelor, întinsul lor pe ață, curățatul „picioicilor” etc. Mai putea fi, modul cum țineam cuțitul în mână când tăiam o scrijea de pită, cum corățam morcovii sau alte legume. Nu era bine cum țineam „furcoiul” în mână, nici mâna pe mătura. Ca să „i se cadă” lucrului pe care îl făceam, era musai să adopți

poziția, considerată de mama, standard. Mamica nu făcea nimic stând jos, nici măcar în ultimii ani din viață. Pentru muncă am avut dascăli buni. De aceea mi-a picat greu, când având lucrări de executat la casă, să am de-a face cu oameni fără poftă de muncă, cu două mâini stângi, oameni cărora nu le stătea capul la ceea ce făceau.

Faptul că am crescut într-o casă de oameni harnici, cu mult bun simț, care aveau principiile lor bătute în cuie, mi-a folosit dar m-a făcut și vulnerabilă și cam pretențioasă pentru lumea de azi. Moștenire la citit nu am avut. Lecturnici nu prea au fost în familie. Bunica Valeria-Maria a iubit școala, fiind premiantă, chiar și atunci când a fost nevoită să învețe în limba maghiară. Dânsa a citit doar cărți bisericești și Biblia. Mama nu a iubit școala, de altfel a fost măritată la cincisprezece ani. A citit la fel ca soacra ei, Biblia și cărți de rugăciune. De altfel de la mamica a rămas expresia pe care eu am menționat-o de mai multe ori, că: „doar femeile leneșe citesc romane”, în speță doamnele. Mai avea o expresie referitoare la anumite vicii, „Domnii și țiganii”. Un exemplu ar fi fumătorii-băgăoși. Tata a renunțat în clasa a cincea la școală, spre disperarea bunicii. Dacă în problema școlii a fost insistentă și a ținut să învățăm, cu punerea noastră la muncă nu a fost de acord. Nepoatele ei să învețe, mai ales că băieții săi au iubit pământul și nicidecum școala. Toată viața, bunica a plâns pentru că băieții săi nu au vrut să învețe. Mai toată generația lui tata a plecat din sat și, oricine a vrut putea să își facă o viață mai bună la oraș. S-au înființat școli de tot felul. Tata și fratele său Milian au preferat să muncească pământul. Apoi când s-a deschis în Ulmeni „Topitoria de In”, taticul s-a angajat acolo. Când am ajuns ambele fete la facultate, s-a angajat și mama. Au muncit pe rupe la câmp, opt ore la fabrica și desigur în gospodărie.

Cu noi, bunica și-a luat revanșa... școlilor înalte. Fiind prima nepoată, Valy a beneficiat de răbdarea ei, reușind să scrie la fel de frumos ca bunica, implicit ca Domnișoara Clara, fosta învățătoare a bunicii.

Buni Valeria s-a ocupat de bucătărie și de gospodărie ca noi să putem învăța. Cu cititul, ne mai atenționa să avem grijă să nu ne stricăm ochii. Dorea să învățăm, ca prin noi să i se împlinescă visul. Faptul că a fost prima în clasă, a recomandat-o ca fiind cea mai potrivită să ajute la lecții pe fetele aredașului Recsey. Bunica a avut prietene românce, evreice și maghiare.

În localitatea Ulmeni, situată pe malul stâng al Someșului, trăiau în copilăria mea români, maghiari și evrei. Mă bucur că fac parte dintr-o generație care nu a cunoscut ororile războiului, decât din povestirile celor care le-au trăit și mai târziu, din cărți și filme. Din păcate cei dinaintea noastră nu au fost atât de norocoși. Destinele lor au fost bulversate. Prietenele bunicii au plecat în lumea largă, rămânând doar în amintirea și în poveștile sale, eu fiind confidenta preferată a bunicii.

Satele aparținătoare orașului Ulmeni - Tohatul lui Petre Dulfu, Chelița lui Emil Gavriș, Ulmeniul lui Florian Ulmeanu, profesor doctor, fondatorul Societații De Medicina Culturii Fizice din România și deținătorul Premiului Boullard al Academiei De Medicină a Franței

și Țicăul lui Tzitrom, o româncă de etnie romă cu o voce divină, care fugise de binele material ce îi fusese oferit în Capitală, întorcându-se la sărăcia ei din sat -- numără și acum mai multe familii de țigani, care dau o pată de culoare acestor locuri. Din rândurile lor s-au desprins cei care cântau odinioară cu atâta patimă la ceată (vioară), gordonă (contrabas) și acordeon (acordeon).

Lelea Măria Joșkii era prietena bunicii Valeria și a altor bunici. Badea Joșka era bărbatul Măriei și cel care tomnea (repara) oale, laboșe (cratițe) și lavoare. El cârpea sau înlocuia fundurile găurite ale vaselor din bucătăria gospodinilor: Umbla cu un fel de suport din lemn în spate, în care avea badog (coală zincată) și câteva scule. Lipthea petecul de badog pe vasul găurit cu un aluat făcut din făină (făină) de grâu și apă și apoi îl bătea cu ciocanul. Lelea Mărie și badea Joșka erau de etnie romă și treceau zilnic Someșul din Chelința, cu luntrea, ca să își câștige existența.

Când am văzut-o prima oară pe Thalia, mi-a plăcut figura ei, care îmi amintea de lelea Mărie. Ea ne aducea vara pomnițe de pădure (frăguțe), mure și pthitoi (hribe de stejar și fag), bureți usturoi și gălbiori. În restul anului le ajuta în gospodărie pe femeile de pe ulița noastră. Primea în schimb mâncare și pentru acasă clisă, făină,

groșthior (smântână), picioici (cartofi) și altele. Pe bunica o ajuta să lipthească (lipească) pe jos. Bucătăria de vară, cohea, era construită din vaioage (cărămidă nearsă), iar în loc de dușumea era pământ. Săptămânal, el era împrăștiat prin lipthire. Compoziția materialului folosit era alcătuită din lut înmuiat în apă și puțin bălegar de vacă. Operația era făcută cu mâna de lelea Mărie, sau de către femeile casei. Când termina lucrul, își confecționa o țigare dintr-o bucată de ziar, în care îngrămădea tutunul din chiștoace găsite. Apoi o dohănea cu satisfacție. Obiceiul cu tomnirea oalelor și lipthirea cu aluat s-a păstrat până acum și culmea veșniciei, pe meșter îl cheamă tot Joșka. Cea mai aromată dulceță este cea de pomnițe (frăguțe) de pădure. Printre alte fructe conserv pentru iarnă și delicatele frăguțe. Secretul dulceții fără conservanți este uscarea în cuptor a borcanelor bine spălate și fierberea borcanelor pline, dustuirea. În mod special frăguțele le conserv crude. Așez fructele în borcan, apoi un strat de zahăr, iar un strat de fructe apoi zahăr, care închide ermetic parfumul fructelor crude... până când un pofticios desface borcanul, bine dustuit, pentru degustare. Aroma lor aduce în casă amninosurile, pierdute și regăsite, atât de dragi ale copilăriei!

Două poezii

Aurel UDEANU

Nu m-am desprins complet de cele de jos,

de-aia toate drumurile care duc în cer
se fac sul și dispar de sub tălpile mele. Rămân
doar cu prăpastia căscată dinaintea mea,
cu gura aia imaterială, larg deschisă așteptând
să-mi arate cine sunt. (Cu-adevărat!)

Mai sunt încă legat de cele de dedesubt. Din
pricina asta, nicăieri nu sunt acasă, totdeauna
mă aflu altundeva decât unde ar trebui să fiu.
Sosesc ori prea din vreme, ori prea târziu. Ai zice
că unul nevăzut, aflat peste tot și pe niciunde,
îmi face farse. Nu găsește alt sens existenței
proprii decât să facă glume proaste. Ezit
de cine să-mi fie milă mai mult: de el sau de mine!

N-am rupt definitiv cordonul ombilical dintre
mine și țina din care am purces. O mână uriașă,
fictivă mă ține suspendat între cer și pământ,
nu-mi dă voie nici să urc, nici să cobor. S-ar putea
să fie osânda celui nenăscut din nou - dorind să fie
Totul, se separă de Tot. Vai celui care n-a murit
încă pentru cele de jos și de sus!

Nu m-am îndurat să-mi dezghioc ochii din orbite
și să-i arunc păunilor melancolici din curte, de-aia
nu văd că sunt deja unde vreau să ajung. Nimeni
nu este nefericit de voie, Risipitorule. Dormeam,
iar acum m-am trezit: (ab)soarbe-mă înapoi în Tine,
Bogatule-în-Bunătată!

Timp suspendat! Cu propriul craniu dinainte

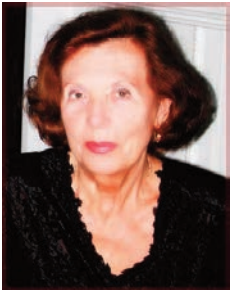
lăsat de Salomeea pe tipsisie, după dans. În zori.
Mai singur decât viermele într-un măr copt
pe ram! Toamna.

Cenușă curgând întruna din orbitele goale,
vânturi dezlănțuite din senin, străduindu-se
zadarnic să mute în Înalt ce-a mai rămas din mine;
urlete de lupi, țipete de bufnițe - nimic altceva
în întunericul orb din țeasta mea lăfăindu-se
pe tipsisie. Cuvinte care să descrie ceea ce văd și
aud nu s-au născut încă. Mă adăpostesc în Cel-
fără-de-Răsărit-și-de-Apus și nu-mi mai este frică!
Ai zice că toate din afara și dinăuntru
au înnebunit, fug în toate părțile deodată, se
risipesc ca mărgelile de pe o ață ruptă. Universul
nu mai ascultă de nicio lege, stă să se prăbușească.
Paralizat, aștept să se întâmple ce trebuie să se
întâmple. După o veșnicie, dau de Cel-Mai-Presus-
de-Înțelegere, ascuns în desişul de neuroni. Cu grijă,
Îl culeg dintre dendrite și axoni, Îl așez deasupra
tuturor celor trecătoare. Încet-încet, totul în hârca
mea este ca mai înainte.

Iadul înseamnă să sperii când nimic nu mai este
de sperat. Există limite peste care nu se poate trece.
Tâmpla pregătită, arătătorul în așteptare pe trăgaci -
o mână nesfârșită de zăpadă spintecă bezna, coboară,
îmi smulge pistolul din mână. Lumină orbitoare
cât nu cuprind ochii! Lumină Nezamislită în care
mă odihnesc! Căpățâna de pe tipsisie -
joacă fotbal afară cu ea, pe maidan, plozii
orașului. Tu de ce plângi și astăzi în cer;
Mielule înjunghiat? De ce plângi?

FILOZOFIA, religia și politica (8) - FERICITUL AUGUSTIN

Vavila POPOVICI

„Târziu Te-am iubit Frumusețe atât de veche și atât de nouă, târziu Te-am iubit. Tu erai în lăuntru meu și eu eram în afară și acolo Te căutam și mă aruncam eu - cel ce și-a pierdut frumusețea - asupra acestor lucruri frumoase pe care Tu le -ai făcut. Tu erai cu mine, dar eu nu eram cu Tine. Mă țineau departe de Tine frumoasele lucruri care, dacă nu ar fi în Tine, nu ar exista.

M-ai chemat – și m-ai strigat și ai rupt surzenia mea. Ai strălucit și ai alungat iubirea mea. Ai răspândit o mireasmă și am respirat-o și acum suspin după Tine. Te-am gustat și mi-e foame și sete. M-ai atins și am luat foc, arzând după pacea Ta.”

Sfântul Augustin, Confesiuni, Cartea a Zecea, capitolul XXVII

Farmecul filozofiei este de a se întoarce în permanență la propriul trecut, reevaluându-l, acordându-i un nivel superior de înțelegere. Așa trecem de la italianul Marcus Tullius Cicero (106 î. Hr.- 43 î. Hr.) – omul universal preocupat de realizarea unei sinteze între școlile socratice, stoicism, aristotelism și platonism, la împăratul roman Marcus Aurelius Antonius (121-180 d.Hr.) – cel care a avut o fire meditativă, o natură mai mult rațională decât afectivă și căruia îi plăcuse viața simplă și retrasă, caracterul său fiind dominat de simțul datoriei, și având principiile filosofice apropiate de doctrina stoică a lui Epictet, conform căreia spunea că „există o singură rațiune, o singură lege, un singur adevăr, o singură lume și un singur Dumnezeu”, dorind o îndreptățire egală, liberă, a tuturor supușilor săi – , făcând un pas mare dar semnificativ trecem la Plotin (204-270) filosoful grec născut în Egipt, preocupat de aflarea drumului spre Dumnezeu, și un alt pas – la Fericitul Augustin (354 - 430), pentru biserica catolică – Sfântul Augustin – care, în urma lecturilor scrierilor lui Plotin și-a hotărât convertirea la creștinism.

Augustin de Hipona s-a născut la Tagaste Numidia, în nordul Africii, a fost un episcop, filozof, teolog și doctor al Bisericii. Mama sa, Sfânta Monica, creștină fiind, a avut o mare influență asupra lui. Augustin și-a început studiile în orașul natal și le-a continuat la Cartagina, unde a studiat retorica, el însuși devenind profesor de retorică. Mai târziu, după conversiunea sa la creștinism, găsim și liniștea interioară, a considerat

tineretea sa suma unor rătăcirii: prietenii și pasiunea pentru o prietenă de condiție inferioară.

Mai întâi, lectura cărții *Hortensius* a lui Cicero i-a deșteptat gustul pentru filozofie. Deși Cicero se născuse cu mult timp înaintea lui Augustin, cei doi au avut în comun dorința de căutare sinceră și profundă a adevărului și fericirii, fiecare la vremea sa, cu mijloacele cunoștințelor specifice acelor ani. Cicero a găsit răspunsul dedicându-se studiului pur al filozofiei, iar Sf. Augustin în căutarea sensului existenței. Apoi, citindu-l pe Plotin, se convertește la creștinism, acțiune care va determina convertirea „în cascadă” a altor indivizi. Începe să-l preocupe problema naturii sufletului, a nemuririi lui, problema existenței răului în lume. Este influențat de maniheism, doctrina care propovăduia asemenea religiei persane a lui Zoroastru o separare radicală între bine și rău și care nu poate fi refăcută; răul și binele vor exista întotdeauna în lume. Mai târziu, la Roma și Milano, unde profesează, Augustin va părăsi maniheismul pentru a adopta doctrina sceptică a Noii Academii, a Academiei platonice reînființate. Scepticismul este și el numai o etapă în căutarea pasională a lui Augustin, care are nevoie de ceva absolut, de o certitudine. O găsește pentru un timp, în neoplatonism. Neoplatonismul va forma pentru Augustin puntea de trecere între filozofia greacă și inițierea creștină. La Milano, Augustin este impresionat adânc de predicile Episcopului Ambrozio. Mama sa îl însoțea și avea o mare influență asupra lui. Bolnav, el renunță la profesorat. Se retrage la moșia unui prieten, lângă Milano. În această retragere el scrie – urmare a discuțiilor cu prietenii, cu fratele și fiul său, cu Monica – cele mai frumoase dialoguri ale sale: *Contra Academicos* (contra scepticismului Noii Academii), *De beata vita* (problema fericirii), *De ordine* (problema existenței răului și a integrării lui în ordinea totală divină, a lumii), *De quantitate animae* (suflet-corp), *De immortalitate animae* și *Soliloquia* (dialog cu sine însuși despre nemurirea sufletului).

Tot aici a fost botezat de Ambrozio în noaptea de Paști a anului 387, cuvintele căruia l-au impresionat puternic pe Augustin: „Nu în ospete și în beții, nu în desfrânări și în fapte de rușine, nu în ceartă și în pizmă; ci îmbrăcați-vă în Domnul Iisus Hristos și grija față de trup să nu o faceți spre poftă”. Se spune că acela a fost momentul hotărâtor al convertirii sale. Reîntors în Africa

(între timp Monica moare), el devine preot. Din acel moment viața lui a devenit o viață de asceză și studiu. Ajută pe Episcopul de Hippona, al cărui succesor devine. Se împarte între grija constantă și ajutorul neobosit pe care-l dă populației din dioceza sa, și de altă parte scrierilor sale religioase, diferitele polemici. El redactează marile sale lucrări *De Trinitate* și *De civitate Dei*. Își povestește viața în *Confesiuni*. În ultima sa lucrare, în *Retractiones*, scrisă cu puțin înaintea morții sale, își situează critic toate operele. Augustin moare în timp ce vandalii asediau cetatea Hipponei.

Filozofia sa poate fi considerată ca un platonism creștin. Platon este pentru el (în *Confesiuni*) filozoful care, fără a fi creștin, s-a apropiat cel mai mult de adevărul și viața creștină. Tema participării este esențială, dar nu mai este participarea platonice la lumea ideilor, ci participarea la ființa divină. Dumnezeu este pentru Augustin realitatea ultimă, Adevărul, Binele. Augustin caută o certitudine absolută. Îndoiala sceptică nu se poate duce până la extrem: „Nu mă pot îndoii de faptul că trăiesc. Ca să pun totul la îndoială trebuie să gândesc, deci să trăiesc”. Iată că Augustin premerge raționalismul cartezian al lui Descartes: *Dubito = ergo cogito, Cogito = ergo sum* Rațiunea conține pentru Augustin adevăruri eterne. Cine se va putea îndoii de adevărul necesar al propozițiilor matematice, că $2+2=4$? Dar de unde vin aceste adevăruri? „Adevărul nostru nu este decât imaginea pentru noi, a unui adevăr absolut, transcendent.” La Augustin, fundamentul adevărului nu poate fi decât realitatea lui Dumnezeu, El fiind izvorul oricărui adevăr. Pe Dumnezeu îl cunoaștem în noi, în sufletul nostru. Îl cunoaștem mai bine decât cunoaștem alte realități ale experienței. Puterea lui Dumnezeu susține lumea printr-o intervenție continuă. El este cauza primă, originea oricărei realități, inteligența primă, izvor al oricărei inteligențe, izvor al oricărei frumuseți, al tuturor perfecțiunilor.

Ca pentru toată lumea creștină, lumea este pentru Augustin orânduită și ierarhizată de către și în raport cu ființa divină. Chiar și materia are în ea ceva divin. În ordinea ființelor create, cea mai înaltă creatură este omul. El este făcut după chipul lui Dumnezeu și poate contempla în el ideile eterne care vin de la Dumnezeu. Sufletul omenesc este de esență spirituală și nemuritor, deși e legat de corp. Sufletul contemplă în el și adevărurile morale. Aceasta înseamnă că adevărurile morale au o origine transcendentă; ele sunt de origine divină și de aceea sunt eterne. Ele exprimă iubirea și calitatea lui Dumnezeu, tradusă prin iubirea între oameni. Răul nu poate avea, în ordinea totală a lumii, o ființă definitivă. El este numai o lipsă, o neîmplinire; el este creat de voința și de libera noastră alegere. Răul este lipsa Binelui avea să afirme și Einstein în secolul XX. Cunoaștem toți adevărul moral, dar suntem liberi a-l

împlini sau nu. Răul nu strică armonia lumii fiindcă el este pedepsit.

În scrierile sale a atins toate temele fundamentale ale teologiei și vieții creștine. Este cel mai mare filozof al epocii patristice (patristică – filozofia părinților bisericii) și consfințește ruptura cu lumea antică, adăugând rațiunea și încredințând inteligenței sarcina ulterioară a elucidărilor. Două teme esențiale caracterizează filozofia augustiniană: Cine este Dumnezeu? Cine este omul? Uniunea acestor teme explică preocuparea simultană pentru imanența, ca și pentru transcendența divină: Dumnezeu este „*internum aeternum*”, „*cel mai îndepărtat și cel mai prezent*”, „*locul cel mai ascuns, cel mai intim interior fiecărui lucru, căci toate lucrurile sunt în el, și cel mai exterior, pentru că el este deasupra tuturor lucrurilor*”. Tendința către etern este sufletul timpului și motorul însuși al iubirii, ceea ce conferă dinamismul creaturii. Cetatea lui Dumnezeu, deschisă universalității oamenilor care îl recunosc pe Dumnezeu și trăiesc după legea sa, se opune cetății terestre al cărui principiu este exclusiv iubirea de sine. Departe de a condamna domeniile politic și social ca atare, Augustin înfierează doar pervertirea voinței în cetatea terestră, gata să idolatrizeze Statul, pe care l-ar lua ca scop în sine, făcând din spațiul omenescului un câmp închis sortit disperării, dacă nu ar exista în paralel și strâns legată de structurile mundane invizibila cetate spirituală, a cărei deschidere veghează împotriva tentațiilor totalitare inerente puterii. Hristos, Verbul întrupat, este centrul acestei istorii pe care o recheamă către principiul său (alpha) și o călăuzește către împlinirea ei (omega), dând astfel persoanei umane o valoare absolută. A avea credință înseamnă „*a crede în ceea ce nu vezi, iar răsplata pentru această credință va fi să vezi ceea ce crezi*”, spunea Augustin.

Fericitul Augustin este reprezentativ pentru modul în care creștinii priveau politica. Desigur, impactul gândirii sale asupra acestui domeniu nu este aidoma lui Platon, Aristotel, Machiavelli sau Rousseau, dar influența lui provine din faptul că el a schimbat însuși felul în care vedem politica, înlocuind concepția conform căreia aceasta ar fi parte a celui mai înalt bine uman, cu o imagine mai pioasă în care viața politică e văzută mai degrabă cu un efect al imperfecțiunii umane decât ca o condiție a perfectibilității sale. Concepția lui Augustin asupra limitării politicii și a imperfecțiunii umane a modelat felul în care sunt percepute astăzi relațiile politice.

Va urma

RAMONA PINTEA - GENIALITATEA CULORII

Georgeta BLENDEA ZAMFIR

Un impact major se produce în ființa vizitatorului încă de la intrarea în atelierul de creație al artistei Ramona Pinte. O pictură murală, un perete întreg acoperit de culoare te întâmpina ca un cer albastru străjuit de astrul

împrăștiind razele colorate ale curcubeului. Există pe pereții studioului de creație al artistei ca niște simboluri, picturi din diferitele expoziții de pe mapamond. „Faza albastră”, care la impresionat pe managerul de la Art Fusion Gallery, din Miami, aduce în prim plan măiestria folosirii culorii de către Ramona Pinte.

Școlită la Londra, conștiincioasă își alcătuia caiete, exersând culoarea după maeștrii picturii mondiale; din Toretto, Rubens, Rafael, Michelangelo, etc, etc; dar și după natura, veșnică mama Gee a reginele ei, anotimpurile.

Creația artistică din Anglia, unde artista avea o grădină care se prelungea în pădure de unde veneau animale, se remarcă prin impunerea în operă a „Fazei cu animale” în culorile cu nuanțe de auriu impuse de lei Ramonei care luminează ca astrul planetei noastre dătător de viață. Locații elegante au găzduit alte și alte expoziții, astfel în prag de Crăciun Palatul Cesianu din București prezintă tablouri de mari dimensiuni, o mască în colorit vesel, o pereche de îndrăgostiți; femeia din această pictură are concentrat auriul în sân ca un simbol al sentimentului îndrăgostirii.

Brașovul, inima de țară, i-a oferit Ramonei prin intermediul colegilor ei șaguniști, o expoziție al cărei vernisaj au luat parte mulți pictori brașoveni, literați, presă. Se conturează în timp pasiunea artistei înspre portretul feminin. Complexitatea misterului feminin este subliniată de culorile pe care Ramona Pinte le folosește în nuanțarea portretistică.

În perioada care Covid-ul a străbătut ca o erupție ucigătoare omenirea, artista Ramona Pinte și-a pus întrebarea ce ar putea face, în afară de a sta închisă în casă, neputând merge nici măcar până la atelier. Documentându-se, așa cum o face dintotdeauna prin lecturi, filme, audițiile unor mari personalități de pe mapamond, ca de exemplu Tony Robbins, (ale cărui prelegeri le-a audiat în lumea întreagă, în SUA, Germania și mai ales în Londra) Ramona Pinte citește un articol în care se evidențiază rolul unor femei în pandemie.

Preocuparea în aura feminității o determină să inițieze curentul mondial, „Queen”. A fost o muncă asiduă, așa cum Ramona desfășoară în fiecare zi din viața ei tumultuoasă. A

colaborat cu persoane de pe întregul pământ și a avut expoziție cu reginele ei, în SUA unde a fost prezentată de televiziuni și presă. Impresionantă este pictura murală pe care a realizat-o pe un perete al unei instituții din Londra. S-a urcat pe schele, curajoasă ca întotdeauna, a pictat zi lumină; trecătorii privesc admirativ mirobolanta ei lucrare picturală care se impune prin folosirea genială a culorilor. Documentându-se și în prezent și prin întâlniri științifice ale unor doamne preocupate de impunerea valorii femeilor în societate, prin cărți de psihologie, Ramona Pinte își exercită măiestria cultural folosind culori optimiste, imprimate de viața ei trăită în aura zen. Latura feminină prin ceea ce are ea esențial, propagarea speciei a fost immortalizată în două tablouri, mamă-copil cu procesul intim al alăptării. Energia revigorantă a tablourilor Ramonei rezistă în culori pastelate, armonizate dintr-un instinct al culorii extins prin admirația pentru variabila stare a naturii în care artista petrece mult timp.

Ceea ce este cu totul original în realizarea picturală a Ramonei Pinte este plasarea clasicului în contextul ei, pictural megamodern. Exemplu, tabloul cu fata cu ochelari; orientalismul este tendința ramoniană prin prezența portretelor unor femei exotice. Cele două Elisabete au dat Marii Britanii, fama și bogăția, au cultivat colonizările cu tari de pe întreg mapamondul, artista Ramona Pinte se impune prin nenumăratele expoziții iar culorile din sfera sa picturală vorbesc lumii cu optimism, încredere și cunoaștere. Epoca actuală brăzdată de agresiunea războinică o pune alternativă artei care să liniștească spiritele, să se sustragă de la obsesia războinică. Un tablou pentru pasionații de fotbal se impune prin folosirea albastrului de cer „Genarul” impus de Mihai Eminescu în basmul „Făt-frumos din lacrimă” și albul norilor priviți parcă din avion.

Portretul fiicei artistei, Venice Pinte, impune încă o dată imperiul culorilor pe care Ramona Pinte le folosește pentru expresivitate. Ambianța dintre un albastru bleumarin constituind fundalul tabloului și un mov lila punctând ultramodern aerul artistic, în contrast cu o culoare minunată a parului lung împodobit cu șuvițe multicolore se completează cu armonizarea tuturor elementelor ca de exemplu: buzele cu bluza, ochii cu parul, etc.

Optimismul transmis de coloristica artei Ramonei Pinte oferă omenirii un mesaj de pace, de armonie, de încredere prin relevarea feminității ca valoare creativă a existenței.

Un orientalist ploieștean la Târgoviște Ghe. Popescu-Ciocănel (1869-1929)

Elena OPREA

Gheorghe Popescu Ciocănel s-a născut la Ploiești pe 9 martie 1869 într-o familie veche de cărturari și preoți, unde a și copilărit. Urmează școala primară la Școala Publică de

Băieți nr. 2, apoi gimnaziul și liceul la „Liceul Sf. Petru și Pavel” din Ploiești. A avut profesori renumiți ca: I.I. Romanescu, N. Crapliianu, C. Ienescu, N. Micescu, P. Manuelescu, care l-au ajutat să-și însușească o cultură solidă și să-și formeze personalitatea intelectuală. În 1888 este printre primii care ia examenul de bacalaureat. Ar fi dorit să urmeze Facultatea de Filologie și Litere a Universității din București, dar părinții n-au putut să-l susțină material, mai având încă un băiat și patru fete.

În urma unui concurs din ianuarie 1889 este numit institutor la o școală din Câmpina, apoi datorită meritelor sale profesionale, recunoscute de autorități, se mută cu catedra la Ploiești și este promovată revizor școlar, pe rând, în județele Ialomița, Mehedinți, Râmnicu Sărat, Vâlcea, Vlașca. În acest timp urmează Facultatea de Litere a Universității din București, având printre colegi pe Simeon Mehedinți și Rădulescu-Pogoneanu, iar ca profesori pe Titu Maiorescu și pe Grigore Tocilescu. În 1897 și-a luat licența în specialitatea Istorie și Geografie; teza de licență intitulându-se

„Căsătoria la romani”. Ocupă apoi un post de profesor la Râmnicu Vâlcea, Caracal și Ploiești. În 1900 trece examenul de capacitate și este numit profesor titular de geografie la Urlați. Refuză însă această catedră, preferând o alta de profesor suplinitor la Târgoviște, unde funcționează mai mult de un deceniu și se remarcă a fi unul din cei mai buni dascăli ai orașului.

Gheorghe Popescu-Ciocănel este și autorul unor cărți de geografie a unor județe conținând text și atlas: „Geografia județului Vlașca”, „Geografia județului Constanța”, „Geografia județului Râmnicu-Sărat”, care au fost premiate de „Ministerul Instrucțiunii prin ord. Nr. 588 la concursul de cărți didactice din 12 oct. 1896.

Profesorul Gheorghe Popescu-Ciocănel, publică și lucrări metodice precum: „Povățuitorul la geografia județului Râmnicu-Sărat”, în care dă sfaturi învățătorilor despre felul în care trebuie să predea geografia în cursul secundar.

A debutat în 1888 cu un articol patriotic în „Gazeta Săteanului” în care arată că unirea Transilvaniei cu România este dorința aprigă a poporului român și că se va împlini cu siguranță. La sfârșitul secolului al XIX-lea, Gheorghe Popescu-Ciocănel înființează cercul ploieștean „Ecolul” și revista, cu același nume, între anii 1895-1900, la care colaborează activ. Publică articole și în revista enciclopedică lunară „Primăvara” care începuse să apară din ianuarie 1896 condusă de Ioan Gr. Sorescu și George Cernat iar din 1899 de Gheorghe Popescu-Ciocănel. Acesta desfășoară și o bogată activitate de cercetare publicând un studiu istoric-geografic în „Buletinul Societății Geografice” pe anul 1895 cu caracter monografic. O altă lucrare monografică realizată este numită: „Mănăstirea Găvanul, comunele: Câmpulunganca, Corbu, Jitia și Odobasca. Descrieri istorico-geografice”.

Gheorghe Popescu-Ciocănel este și un culegător de folclor: „Basme, Snoave, Ghicitori culese direct din gura poporului” și în colaborare cu Patriciu și Salvin, publică volumul „Brașoave”. A mai publicat un atlas geografic al județului Ialomița, „Încercări critice asupra Bibliotecii Muller et Storck”, etc. În 1902 pleacă la Paris și studiază la „Ecole des Hautes Etudes” și la „Școala de limbi orientale” luând o diplomă de absolvire a acesteia. A fost ales membru al „Societății Asiatică” din Paris. Colaborează la publicația „Revue du monde musulmane”. În 1907 publică la Paris lucrarea „Quelques mots reumains d origine arabe, turque, persane et hebraique”. În 1906 publică la Paris în „Revue du monde musulmane” articolul „La population musulmane de la Roumanie” în care descrie unele aspecte ale vieții dobrogene.

Gheorghe Popescu-Ciocănel, a tradus liber din limba persană, „Ghiulistan” (Grădina trandafirilor), a șicului Moslih Eddin Saadi din Șiraz- prima operă persană în limba română, tipărită la Ploiești în 1905, considerată o comoară a literaturii iraniene. Este o culegere de maxime, proverbe și povestiri. „Cugetări asupra buneii cuviințe a societății” Iată câteva: „... înconjură certurile cu oameni blânzi și pașnici; „și dacă cineva vine să bată la ușa păcii nu-i declara război”.

Rustan Aliev, autorul traducerii ruse în 1957, declara: „Golestan - Grădina florilor”, este o admirabilă creație a poetului persan Saadi din Șiraz, ale cărui opere fac parte din fondul de aur al literaturii clasice... și ocupă „locul de cinste în tezaurul culturii mandiale”.

Când se întoarce în țară își continuă activitatea de orientalist, considerată ca pe o datorie a sa, revine în învățământul secundar la Urlați și Târgoviște, apoi profesor la Seminarul musulman din Medgidia, unde a fost ales și primar al orașului, fiind apreciat și respectat pentru meritele sale în toată activitatea profesională și culturală și felul de comportament față de public, între 1900-1916. În timpul războiului și-a pierdut cărțile și întreaga avere, ocupanții germani l-au internat la Săveni, apoi în lagărul de la Troian- Bulgaria. La 12 aprilie 1918, revine la Ploiești, fiind transferat de Minister de la Seminarul musulman din Medgidia la „Liceul Sf. Petru și Pavel din orașul natal.

Gheorghe Popescu- Ciocănel a rămas în amintirile elevilor săi ca un dascăl cu vocație și dăruire, ca un părinte bun și blajin: „Înalt de statură, cu ochii vii fosforescenți, dar buni și umezi adeseori, modest și foarte apropiat... reținut în gesturi, de o ținută vestimentară impecabilă, măsurat la vorbă, calm și surâzător, blajin și plin de humor”.

După război Ghe. Popescu-Ciocănel, a predat limba franceză „pe care o stăpânea ca nimeni altul” (ibdem), insuflând elevilor săi tainele și dragostea pentru limba și cultura Orientală și Occidentală. În 1909, este invitat de Ateneul din București, unde ține conferința despre „ Mahomet și opera sa apărută și în broșură în același an. În 1912 publică lucrarea „Găgăuții”- o adevărată monografie a populației musulmane din țara noastră, nestudiată de nimeni până atunci. Ghe. Popescu – Ciocănel traduce după un manuscris arab și publică în patru volume „Călătoriile patriahului Macarie în Valahia, Moldova, Țara Cazacilor și Moscova între 1652-1659” de Paul din Alep care a constituit un valoros izvor documentar și pentru țara noastră, această lucrare fiind tradusă și în limba franceză. A mai scris „Gramatica limbi arabe”, și „Gramatica limbii persane rămase” în manuscrise și pierdute după moartea scriitorului. De asemeni a publicat un abecedar româno-turc, un ghid de călătorie turco- român, în colaborare cu cu doctor Toma, o lucrare în limba franceză. „Influence orientale dans la toponimie roumaine” publicată în românește in 1909.

Opera profesorului ploieștean este cunoscută și apreciată în Asia, contribuind la dezvoltarea relațiilor culturale cu Țările Orientale, la formarea de cercetători orientaliști, făcându-se după cele mai cunoscute opere turce, arabe și persane. Ghe.Popescu Ciocănel a mai publicat și un dicționar turco-român, rămas neterminat.

A murit la Ploiești în 1929.

„Golestanu lui Saadi” în versiunea românească este „prima carte din literatura persană tradusă în țara

noastră integral și din original, de către profesorul Gheorghe Popescu-Ciocănel și tipărită la Ploiești în 1905 la”, Stabilimentul de Arte Grafice Progresul”.

„Această operă a poetului persan Saadi reprezintă cea mai populară creație din literatura persană clasică, care a făcut înconjurul lumii alături de catrenele lui Omar Khayyam” (Viorel I. Bageacu).

La început cartea a fost folosită secole întregi ca abecedar pentru învățarea limbii persane. În secolul XVII-lea, Golestanul lui Saadi este cunoscut și în Europa datorită cărturarului saxon Adam Olearii, care face o călătorie în Rusia și Persia, recunoscând valoarea artistică și lingvistică a operei, dorind să atragă atenția asupra limbii persane și a poetului Saadi. În 1651 „Golestan” - Grădina trandafirilor- este tradus de savantul orientalist Gentio și tipărit la Amsterdam în latină- persană.

În 1652 Olearii a publicat traducerea în limba germană, apoi în engleză, franceză, rusă. Cartea „apare ca o culegere de istorioare cu tâlc, ca o fabulă scrisă într-o proză ritmată...”

Opera „Golestan (Grădina trandafirilor) a poetului persan Saadi tradusă de către profesorul Gheorghe Popescu-Ciocănel a intrat în circuitul marilor valori spirituale ale omenirii”.

În cadrul Muzeului de Istorie a Județului Prahova cei doi istorici- profesori N.I. Simache și Paul D. Popescu au întreprins cercetări aprofundate asupra cărturarului Gheorghe Popescu-Ciocănel un „Orientalist Ploieștean” cu o cultură solidă însușită de la profesorii săi renumiți Titu Maiorescu și Grigore Tocilescu, dascăl de vocație, autor de cărți didactice, de studii istorico- geografice, monografii, culegător de folclor, traducător din limba persană a „Golestanului lui Saadi” în limba română, prima carte tradusă din literatura persană de către profesorul Ghe. Popescu-Ciocănel care își însușise o vastă cultură orientală și care a publicat un dicționar turco-român (rămas neterminat), precum și alte lucrări și traduceri din opere turce, arabe, persane, traduceri din limba franceză în română etc.

Opera cărturarului Gheorghe Popescu-Ciocănel a fost cunoscută și apreciată în Asia, apoi în Europa și constituie (este vorba de „Golestanul lui Saadi”) un valoros document literar pentru țara noastră și pentru Europa, contribuind la dezvoltarea relațiilor culturale cu țările orientale, occidentale, europene, intrând în patrimoniul național și universal.

(Fragment din „N.I. Simache- Arhitect al Cuvântului”, vol. VI, carte în curs de apariție). Elena Oprea, membră a S.S.T. Târgoviște.

Romanul fluviu de la izvoarele sale în familia burgheză și până la vărsarea în universalitate

George PETROVAI

Continuare din numărul trecut

2. De la Comedia umană la cea modernă

Cum cărțile sunt scrise de oameni, în general despre oameni și pentru oameni, se subînțelege de ce scriitorii nu numai că prezintă viața așa cum este, ori o înfățișează așa cum și-ar dori să fie, ci chiar pun și își pun întrebări în legătură cu acest dat de preț al Atoatefăcătorului – viața, care pe mai departe rămâne aceeași taină neliniștitoare pentru omul întrebător și scormonitor.

Firește, cei trei scriitori nu acordă aceeași importanță, deci același spațiu, dezbaterilor filosofice despre viață și despre sensul ei. Și e firesc să fie așa, având în vedere că spațiile geografice și conjuncturile istorice le-au fixat pe retină și în memorie evenimentele specifice locului și timpului cărora ei aparțineau. Nu-i mai puțin adevărat că același fenomen – funcție de sensibilitatea, acuitatea observației și înzestrarea intelectuală – este perceput, înțeles și apoi redat în chip diferențiat de către diverși indivizi.

Astfel, pentru Thomas Mann lucru de căpetenie era – după părerea Marianeii Șora – să realizeze în Casa Buddenbrook „un necrolog al burgheziei”, dar un necrolog în care „constatăm că i se dau toate onorurile, pentru că autorul vede în ea depozitarea unei mari tradiții de virtuți cetățenești, de ținută de viață, de cinste profesională, de moravuri și obiceiuri urbane”.

La drept vorbind, principalul personaj al cărții este „firma”, o entitate aproape mitică, venerată cu evlavie dincolo de avantajele imediate pe care le garantează, la fel ca bunul nume de comercianți și ca vaza familiei, care la rândul lor își găsesc acoperirea în firmă. În jurul firmei gravitează toți membrii familiei și pentru neîncetata sporire a faimei și prosperității ei - cu toate deosebirile de fire și mentalitate – nu există conflicte

între generații, ci continuitate, de la îndepărtatul strămoș care a întemeiat-o, trecând prin cei doi Johannes – bunicul și tatăl, până la moștenitorul Thomas.

De dragul acestui principiu mai presus de toate celelalte dorințe și pasiuni, Tony Buddenbrook își smulge din inimă dragostea din tinerețe pentru studentul la medicină Morten Schwarzkopf și – îmboldită în egală măsură de îndemnurile părinților și de șansa contribuției ei efective la strălucirea firmei – admite în cele din urmă să se căsătorească cu Bendix Grünlich, comerciantul din Hamburg care-i provoca doar repulsie. Dar la scurt timp după nașterea Erikăi, se dovedește că onctuosul domn cu favoriți aurii era un detestabil vânător de zestre și un escroc aflat în pragul falimentului, cea catastrofă „mai îngrozitoare decât moartea”, pentru că „era haosul, prăbușirea, ruina, rușinea, ocară, deznădejdea și mizeria...”

Întrucât Christian, fratele mai mic, „cu ochii lui rotunzi și înfundați în orbite, deasupra nasului exagerat de mare”, nu conferea nici o încredere cu pasiunea lui pentru teatru și hoinăreală, căci „părea plin de toane, fiind uneori de un comic grotesc, iar altădată sperind, prin apucăturile lui stranii, întreaga familie”, în chip firesc viitorul firmei este inseparabil legat de persoana lui Thomas. Iar el, „cu purtarea lui egală, de o voieșie potolită”, nu-și dezamăgește nicidecum părintele, ci – zelos și disciplinat – părăsește școala la vârsta de șaisprezece ani, pentru a-și face intrarea în afaceri, unde succesele nu întârzie să-și facă apariția, în strânsă și directă legătură cu ambiția, perseverența și destoinicia de care dă dovadă: se căsătorește cu distinsa și bogata Gerda Arnoldsen, cea care în afară de bani mai aduce în familia Buddenbrook și darul său muzical (un dar ca un blestem dacă avem în vedere germenii de morbiditate ce intră în sângele micului Hanno), ajunge senator, adică unul din conducătorii micului stat liber, iar după moartea tatălui preia conducerea firmei, pe care o duce la apogeu prin suflul tineresc și curajos al acțiunilor întreprinse.

Numai că este un apogeu înșelător, dacă ne ghidăm după proverbul turcesc pe care proaspătul senator îl citează la inaugurarea luxoasei case abia terminată: „Când casa e gata, vine moartea”! Firește, comentează el, nu neaparat moartea biologică, ci „declinul... coborâșul... începutul sfârșitului...”

De-abia după ce puterile încep să-i slăbească și el se simte tot mai scârbit de singurul rol pe care este silit să-l joace pe scena vieții, de-abia atunci are curajul să recunoască în sinea lui „că fiecare cuvânt, fiecare mișcare, cea mai mărunță acțiune pe care o

întreprindea devenea o comedie obositoare (subl. mea, G.P.), măcinându-i puterile”.

Iar respectiva stare de spirit este deosebit de propice pentru încolțirea întrebărilor sâcâitoare despre viață, moarte și necurmata eternitate, la care el încearcă să răspundă prin lecturi atente din Lumea ca voință și reprezentare a lui Arthur Schopenhauer. Dar deși cele citite îl răscolesc până la lacrimi prin adevărul ce i-l revelează, totuși el nu-și duce misiunea începută până la capăt, căci – ne spune autorul – „ros de grija pentru reputația casei, pentru nevastă-sa, pentru fiul său, pentru numele ce-l purta, pentru familia sa, el renunță să-și pună ordine în treburile sale eterne și se hotărăște să le rânduiască în deplină conștiinciozitate cel puțin pe cele pământești”. Așa că, parcă presimțindu-și sfârșitul apropiat (moare din cauza unui dinte!), senatorul își face testamentul, în care nu-l desemnează pe Hanno ca succesor. Decizie întemeiată, având în vedere faptul că el era perfect conștient de efectul dizolvant al muzicii asupra fiului său. De altminteri, Hanno chiar îi spune prietenului său Kai că ar vrea să moară, întrucât nu-i bun de nimic și întrucât face parte dintr-o familie îmbătrânită. Ceea ce se și întâmplă la scurtă vreme după moartea senatorului, și asta numai pentru că Hanno nu vroia să lupte cu tifosul ce-l pune la pat...

Astfel, nietscheanismul sub care se plasează bolnăviciosul și mult prea sfiosul Hanno și care de fapt se ivește în timpul tinereții autorului, întrerupe – după cum just punctează Mariana Șora – „influența covârșitoare a lui Schopenhauer asupra câtorva generații ale burgheziei germane”...

De menționat că acea ironie care constituie o atitudine fundamentală a lui Thomas Mann, contribuie din plin la întărirea impresiei de comedie sinistă, inspirată expresie utilizată de Tony într-una din numeroasele dialoguri purtate cu fratele ei Tom. Și unde se învederează cel mai bine ironia neiertătoare a autorului? În gama diversificată a portretelor inspirate de realitate, pe care caută să le individualizeze și să le fixeze în memoria cititorului fie prin hazoase particularități biologice și vestimentare ale acestora, fie prin anumite clișee verbale întrebuințate de ei.

Astfel, dacă Bendix Grünlich, primul soț al lui Tony, avea favoriți lungi, de un galben-auriu și-și condimenta spusele mieroase cu câte un „he-e-hm”, Alois Permaneder, cel de-al doilea soț, avea un „aer de focă”, pantaloni prea scurți și un dialect „noduros”, presărat cu „Tii, ce pacoste!” și cu terminații ale verbelor, care ni se par deopotrivă amuzante și familiare, deoarece

ne readuc în memorie neuitatele expresii folosite de personajele lui Caragiale: „Bine v-am găsită! Ei, cum o mai duserăți de-atunci? Ce mai făcurăți pe acilea de atâta amar de vreme?...”

Dar arta portretistică a lui Thomas Mann dobândește cu adevărat proporțiile unei veritabile galerii înspre finalul romanului, adică atunci când – călăuzit de propriile amintiri, sentimente și resentimente – el ne introduce în școala unde învață Hanno și unde din câteva tușe conturează ba chipul unui profesor, ba al unui elev.

Remarcabile, de asemenea, sunt tablourile marine, precum următorul: „Marea tulbure, răscolită, se acoperă de spumă în lung și în lat. Valuri mari, puternice se rostogoleau neînduplecate, cu o liniște înspăimântătoare, spre țărm, se încovoiau în volte verzi întunecate, cu reflexe metalice și se prăbușeau bubuind pe mal”.

De menționat că în Casa Buddenbrook, Thomas Mann nu insistă asupra numeroaselor stări conflictuale, apărute și consumate pe lungul parcurs al desfășurării acțiunii romanului: revoluțiile de la 1848, războiul prusaco-danez din anul 1864, războiul prusaco-austriac din 1866 și cel franco-prusac din 1871, poate și datorită faptului că – cel puțin în faza de început – toate războaiele purtate de cancelarul Otto von Bismarck în vederea întăririi celui de-al doilea Reich, nu au afectat în vreun fel orașul hanseatic Lübeck.

Revoluția de la 1848, bunăoară, este o veritabilă parodie prin ineficacitatea de care dă dovadă, și ea practic ia sfârșit atunci când consulul Buddenbrook, tatăl lui Thomas, foarte cătrănit că „Nici lămpile n-au fost aprinse”, le ordonă „revoluționarilor” să meargă la casele lor: „Ei, oameni buni, rosti în sfârșit consulul Buddenbrook, cred că cel mai bun lucru ar fi să vă duceți toți pe la casele voastre!” Cee ce ei de îndată fac, foarte mulțumiți că nu l-au supărat pe consul...

Nu la fel stau lucrurile cu Familia Thibault, roman a cărui acțiune, în partea sa cea mai consistentă, surprinde frământările sociale din perioada premergătoare primei conflagrații mondiale, inclusiv marea demonstrație pariziană în favoarea păcii, demonstrație violentă în care – după asasinarea liderului socialist Jaurès – sunt prinși și tinerii noștri eroi Jacques și Jenny.

Cu certitudine că atenția acordată de Roger Martin du Gard războiului, mai precis fazei de mare intensitate emoțională ce a precedat ordinul de mobilizare generală, se datorează în mai mică măsură convingerii

→ Continuare în pag. 30

PICĂTURI DE-NȚELEPCIUNE

Petronela APOPEI

„Raiul a fost la începuturi habitatul / Unde-a văzut lumina zilei Poezia, / Iubirea întâilor creați nu i-a plăcut lui dracul.../ De ciudă-a pus la lucru fantezia. // - Cum aş putea să-i păcălesc? / (Se frământa în sinea lui Satana) / O să le dau chiar ce-și doresc.../ Iluzia măririi o să le fie hrana // Istoria ne este arhicunoscută: / Călcând porunca omul le-a pierdut pe toate, / Rănit, cu aripa-nălțării frântă / Numai prin dragoste poate păși-n Eternitate!”, mărturisește într-o reală „Ars poetica” părintele Vasile Didoacă Dojană, în volumul de poezie „Picătura de dojană”, pamflet, apărut la Editura Bibliotheca, din Târgoviște-2023.

O adevărată bogăție de culori sufletești ne înfățișează cu toată înțelepciunea poetul care poartă în inimă nu doar credința, ci Adevărata Lumină primită prin naștere de la Bunul Dumnezeu, bogăție e care a știut să o arate lumii atât prin Cuvântul înțelept propovăduit la Sfânta Liturghie, cât și prin intermediul emoțiilor și sentimentelor transmise în mod direct dar și a imaginilor artistice și a figurilor de stil, din creația sa de până acum. Adevărat este că „Numai prin dragoste poate păși-n Eternitate!” orice om, căci așa cum a spus Sfântul Apostol Pavel („iar dacă dragoste nu am, nimic nu sunt”) fără dragoste în suflet nu poți trăi, nu poți ființa în Dumnezeu.

Obişnuit să ne ofere din prelinul sufletesc poezii pline de spiritualitate, de data aceasta poetul oferă altceva... „Picătura de dojană”(căci și numele-i predestinat) în care ține să sfătuiască lumea să aleagă calea cea dreaptă, înfierând răutățile, dar și toate păcatele. oamenilor.

Astfel că al său cuvânt drept și înțelept ar putea fi un îndreptar de moravuri pentru orice cititor, chiar dacă ține să precizeze „Copiilor și nepoților mei”, considerând la fel ca și Învățătorul că toți fiii lui Dumnezeu suntem și „Că nimic nu este acoperit care să nu se descopere și nimic ascuns care să nu se

cunoască. De aceea, câte ați spus la întuneric, se vor auzi la lumină; și ceea ce ați vorbit la ureche, în odăi, se va vesti de pe acoperișuri” (Luca, 12, 2-3). Într-o lume nedreaptă, cel care vrea să o îndrepte are o condiție grea: „E trist și resemnat artistul / De parcă i-a sunat funebru, trompetistul! //

Artistul nu mai ia nimic / Doar zâmbete în colțul gurii.../ De sărăcie rămâne tot lipit / Purtându-și mai departe spinii // Lumea admiră expusă lucrătura / Cu viața ce i-a dat artistul, / Bolnav, el nu mai vrea cununa, / Răsplata i-o va da ca-ntotdeauna Hristul!” (Artistul), locul său e ocupat de oamenii falși, arta, de minciună și prefăcătorie („A început nimicul să urce pe pereți / Sub forma unei opere de artă, / E sufocat frumosul de scaieți, / Iar binele e chinuit pe roată. // O altă limbă-a apărut / Cu semne prescurtate, ne-nțelese, / Gramatica n bezna minții-a dispărut / De ea însă acum cui să-i mai pese ?” (Gânditorul de la Hamangia), iar Hristos e răstignit permanent pe cruce („Când își aruncă săbii din privire / Demonii, în legiuni multiple, jubilează, / Cel rău aprinde ura în zidire, / Iar Hristul întristat pe Cruce sângerează”).

Sufletul poetului plânge la spectacolul neomenesc al dezumanizării omului în favoarea banului, a înșelăciunii, avariției, denaturarea adevărului. Înlocuirea valorilor morale cu deșertăciunea, îndepărtarea în mod spasmodic din calea Binelui care mântuie și izbăvește de rău („Zăpezile nu mai sunt ca altădată.../ Tot mai puțini copii pornesc la colindat, / Copilăria rămâne în doctrine ferecată / Cu șapte lacăte și sufletu-ncuiat. // Nimeni nu e în stare să-l deschidă, / Sărmanii nu mai au nimic de dat, / Focul iubirii refuză să se-aprindă, / Tot ce se-ntâmplă pare blestemat, // Lumea se-ndreaptă fără să știe unde, / Când te gândești parcă te-apucă plânsul, / Noi ne-am blocat în libertățile absurde / Uitând ca să cuprindem Necuprinsul.” – Minte bolnavă) acest „om real” (Hai să golim pe om / De tot ce-nseamnă puterea omenească : / De stele, robe, trese, cârje, sau coroane, / De măști, de mantii, reverende, / De diplome, medalii ori engolpioane! // Apoi eliberat de toate sincer să gândească, / Dacă din dragoste este în stare / Pentru alții hristic să pătimească! // Abia golit de toate el își revine-n fire, / Măsura-adevărată i-o dă credința în jertfire!” - Omul real).

Într-o țară, numită Grădina Maicii Domnului, oamenii încep să-și piardă identitatea națională, cultura, tradițiile și obiceiurile strămoșești din cauza unora fără scrupule, pentru că rătăcind calea ai toate șansele să dispari ca națiune („Un popor fără tradiții

este un popor fără viitor” - A.I. Camargo); „De ce nu încercați să reclădiți ruina, / Să faceți Rai din propria noastră țară, / Să curățați de pe metal rugina, / Să rechemați pe cei împrăștiați pe-afară? // E greu să mai găsești în lume / O țară ca a noastră de frumoasă” (Bogații lumii), în „Cimitirul de furnici” („În mușuroiul acesta e cimitirul de furnici, / Atât a mai rămas din Marele Imperiu, / Cei mari nu cred că vor ajunge mici, / Se văd împărțind într-un mileniu. / ... / Din tainele de timpuri sechestrare / Istoria mai află câte una, / Cetățile lumești vor fi apocaliptic spulberate, / Imperiul Hristic va dăinui întotdeauna!”), căci suntem niște furnici...

Cu Adevăr și suflet în acesta, cu iubire de oameni, părintele Vasile Didoacă Dojană, sfătuiește, punând la colț minciuna („Există-n lume oameni fără pată / Și sfinți fără de umbre-n gând? / Planeta noastră de rău e decimată, / Puțini își mai duc viața în Cuvânt! / ... / În lume nu există mai multe adevăruri, / Decât în mințile pătate de noroi, / Supremul Adevăr tronează peste ceruri / Și-l vom cunoaște la Judecata de Apoi!” - Adevărul și minciuna), sperând în îndreptarea sufletelor rătăcite.

Picătura de... Dojană trebuie să fie o picătură pusă în ochii lumii, pentru a putea vedea deslușit „Calea, Adevărul și Viața”. Pășește în Lumină, cititorule!

→ Continuare din pag. 28

lui Jacques că „Dogma solidarității internaționale nu fusese decât o amăgire” și în mult mai mare măsură propriilor trăiri ale autorului în calitatea sa de combatant, trăiri evidențiate într-o scrisoare adresată lui Jean-Richard Bloch: „Oroare și descurajare. Am văzut atâtea răniți, am văzut atâtea ruine. Prin aceste grozăvii îmi reprezintă eu războiul și refuz să-l văd altfel”.

Iar toate impresiile culese de autor pe câmpurile de luptă s-au sedimentat în mintea și inima lui în hotărâri nestrămutate, fapt pentru care Jacques, în discuțiile pe care le poartă cu fratele lui Antoine, nu ezită să-i pomenească acestuia de lăcomia colonială a francezilor, să înfieze gândirea burgheză care se călăuzește după concepția ultrareacționară a bătrânului Joseph de Maistre cum că „războiul este o necesitate biologică” și să afirme ritos: „Dar un lucru e sigur, Antoine: eu soldat nu voi fi niciodată!”

Tot împotriva războiului, dar fără a mege până la refuzarea mobilizării, se pronunță Studler, colegul lui Antoine, precum și bătrânul medic Philip, maestrul lui Antoine, cel care opinează că „dacă cercetezi oricât de puțin originea, cauzele precise ale unui conflict, ești întotdeauna izbit de lipsa lui de necesitate”, de unde și ferma lui convingere: „În nouă cazuri din zece, popoarele se încaieră de frică”...

Nici John Galsworthy nu insistă asupra primei conflagrații mondiale, cu toate că acțiunea trilogiei Comedia modernă se derulează în perioada interbelică, mai exact, acțiunea primului volum (Maimuța albă) începe la mijlocul lunii octombrie a nului 1922.

Dar asta nu înseamnă că războiul nu și-a pus amprenta sa distorsionantă până la mutilare asupra supraviețuitorilor: Cinismul – o spun cam toate personajele – s-a impus ca modă, „Războiul a provocat urâtenia și a introdus graba în viața tuturor” îi spune

Soames ginerelui său Michael într-o discuție despre arta modernă, iar poetului Wilfrid Desert, prietenul lui Michael, războiul îi inspiră gânduri de genul următor: „Războiul mi-a făcut un serviciu: a transformat, pentru mine, viața într-o comedie. Să râdem de ea!...altceva nu ne rămâne de făcut!”

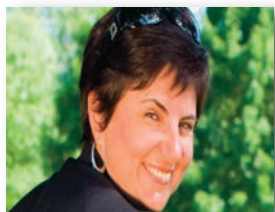
Cu umorul său fin și de cea mai bună calitate, John Galsworthy își pune deseori personajele să mediteze asupra vieții. Iar ele se exprimă cu ironie, durere sau dispreț, funcție de starea sufletească a momentului, sau – mai bine zis – funcție de concepțiile sădite de timp în mediul unde-și duc existența. Astfel, dacă lui Soames viața îi apare ca „o glumă amarnică” în acea epocă a paradoxului, nu la fel cugetă Fleur și Michael. Căci, dacă pentru Fleur, cea care nu ezită să-și afirme adeziunea dezinvoltă la nihilism („...eu nu cred în nimeni, sau, mai bine zis, nu prea cred în nimic”), viața pare o enigmă pe care a renunțat să o mai dezlege, lui Michael i se pare că „viața seamănă cu un om care-și trimite lui însuși o scrisoare recomandată”.

Și-i aproape firesc să fie așa, atâta timp cât englezii sunt încercați de patima politică și mondenă, fapt care-l îndeamnă pe sir Lawrence, tatăl lui Michael, să afirme cu umorul lui suculent: „Nici circulația sângelui nu-i aceeași în Orient și Occident”...

Iar autorul completează acest impresionant tablou al comediei moderne prin foarte sugestivele metafore întrebuintate pentru titlurile celor trei cărți alcătuitoare: Maimuța albă, capodopera salvată de Soames după moartea vărului său George Forsyte (pictura reprezintă o maimuță albă ce azvârle coaja de la banana înfulecată – „Să mănânci fructele vieții, să azvârli cojile și să fii prins asupra faptului”), Lingura de argint („Anglia are o lingură de argint în gură, dar nu mai are dinți cu care să o țină și, totuși, nu vrea să se despartă de ea!”) și Cântecul lebedei.

PASAJE DINTR-O CARTE

Gabriela CĂLUȚIU-SONNENBERG

Dacă n-aș ști că romanul „Schattenspiele toter Mädchen” („Jocul umbrelor fetelor dispărate”), semnat de scriitorul sas ardelean Eginald Schlattner, a fost finalizat înainte de începerea înclășării militare din

Europa actuală, aș fi jurat că a fost scris ca avertisment, spre a ne aduce aminte de cel de-al Doilea Război Mondial. Asemănările dintre marșul rușilor prin România secolului trecut și atacul lor actual asupra Ucrainei actuale sunt de-a dreptul frapante!

Dar mai întâi să aruncăm o privire asupra locului în care a fost scrisă cartea. L-am vizitat recent și am fost fermecată de idila aceluia rai pământesc. În cuvintele autorului:

„Liniștea și întinericul compact învăluie casa parohială, așezată la loc ferit de lume. O singură fereastră este luminată, cea a încăperii de lucru. Jumătate din populația globului suferă din cauza vecinilor. Eu aparțin celeilalte jumătăți.

Scriu nocturn. Tăcerea grea din jurul parohiei face să răsune chiar și cea mai mică amintire. Încălzită, casa mă așteaptă. Partea veche e datată la 1516, de dinainte de înființarea Bisericii Reformate. Îmi stau la dispoziție șapte camere, toate ale mele. Bucătăria e enormă, are șase uși. De Paști și de Crăciun le vine rândul la spălat celor două sute șaptezeci și patru de geamuri. Memoria bucătăriei coboară în timp atât de mult înapoi, încât ajunge la primii știuleți de cucuruz, de când s-a descoperit America (...)

Cândva, de Anul nou, la miezul nopții, paznicul bisericii avea sarcina și îndatorirea de a trage cele trei clopote din turn, timp de șaiszeci de minute, fără pauză. După absolvirea aceluia tur de forță, cei trei clopotari se prezentau la apel, cu fețele în flăcări, și rămâneau complet surzi timp de o săptămână.

Mă uit la turnul de apărare. Privirea mea întoarsă spre interior se îngustează precum orificiile de tragere din zid. Nimic nu dănuie, rămân doar ele, crăpăturile amintirii. Liniștea din casă contrastează cu imaginea învolburată a României din vara lui 1944, aflată pe punctul de a fi «eliberată cu ajutorul trupelor sovietice», moment atât de bine descris în roman. Făgărașul adolescenței, orașel populat de un amestec vivace și

pestriț de români, sași, unguri, evrei și țigani, își menține echilibrul tocmai datorită caleidoscopului său de naționalități. Ar fi putut la fel de bine să poarte numele Mariupol, Odessa sau Harcov.

Acolo, pe malul Oltului unduitor, fiecare comunitate națională își vede de viață, dar supraviețuirea fiecăruia este condiționată și de existența celorlalți. Deși codul necris al sașilor transilvăneni, transmis din generație în generație, prevede separarea strictă de celelalte neamuri, atracția pentru «ceilalți» se face simțită. Mănat de curiozitate, personajul principal, copil fiind, prinde din zbor câteva cuvinte românești și intră în vorbă cu copiii români. Constată cu uimire că băieții și fetele pe care obișnuia să-i huduie, aruncând în ei cu pietre peste râu, sunt identici cu vecinii și cu colegii săi vorbitori de germană. Mai târziu se înfiripă idilele interetnice, evident ținute în secret. Concluzia: în ciuda barierelor din comunicare, este posibilă între «străini» nu doar o bună înțelegere, ci și iubirea mistuitoare și tainică, sentimentul cel mai înălțător posibil.

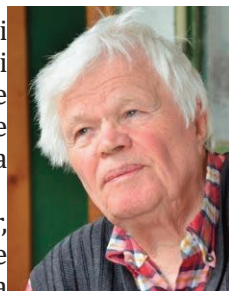
Între timp, în lumea adulților, indiferent de apartenențe, naționalități și convingeri, sub iminența apariției rușilor, nimeni nu se mai simte în siguranță. Cei care au pactat cândva cu tabăra înfrântă (mai ales germanii) se tem de exterminare. Dar nu numai ei. Dubla întoarcere a armelor din România face ca nimeni să nu mai știe exact în ce categorie va fi clasificat, sub noii stăpâni: „pentru că nimeni nu poate spune cu exactitate cine va bombarda acum Făgărașul: germanii, americanii, sau rușii”.

Ignorând ostentativ frecvențele întoarceri de situație, mama eroului principal continuă să-și dea întâlnire cu prietena ei: „Două Doamne prietene, o evreică și o nemțoaică, pe o bancă din parc: ședea pur și simplu pe aceeași bancă. Înainte de venirea rușilor. Și au făcut la fel și după venirea rușilor. Cu deosebirea că, pe rând, ba una cealaltă era la rând să-și facă griji, putând fi oricând ridicată de o mână apărută din senin, care ar fi putut s-o ducă într-un loc necunoscut.

Dar orașelul de provincie încă mai gustă ultimele zile de acalmie estivală, de parcă răboiul ar fi undeva departe, „prin agriși”, cum se zice pe acolo. Netulburat, copilul Eginald doarme noapte de noapte în patul său, prin care, după calculele sale, trece meridianul 25'. Nu pentru multă vreme. Patul, casa, toată avuția familiei sunt sechestrate de ruși. Până și bicicleta lui germană, marca Adler, cu cinci viteze, de care e tare mândru, îi va fi confiscată. Ca răzbunare, își confecționează cataligele cele mai lungi cu putință, cu care se plimbă țanțoș prin oraș, mult deasupra capetelor aroganților ofițeri ai Armatei Roșii.

Sinagoga, grav avariata, se redeschide. Acolo se încropește un concert. Instrumentiștii își plasează scaunele și suporturile de partituri pe parchetul distrus,

→ Continuare în pag. 39

Revărsare de parfum de flori de dafin peste un prezent iluminat de frumusețe umană

Livia CIUPERCĂ

S-a dovedit că jurnalul rămâne singurul confident care nu trădează. Fie el un caiet oarecare sau unul sofisticat, stările noastre emoționale se înflăcărează și se estompează – acolo – între foile albe ale Tăcerii. Și această „tăcere” este o binecuvântare. Caietul-jurnal mângâie, indiferent de momentul îmbrățișării. El nu-ți vorbește, dar te poate calma sau/și inspira. Deciziile se pot contura în fața nopții albe din paginile-caiet. Indiferent dacă înscrisul este – sau nu – „strâmb și chinuit”, caietul-jurnal nu suferă, ci dimpotrivă, se bucură. Abia așteaptă să-ți primească povestea. Și, printre privilegiați, firește, o remarcăm și pe Dafina Bârcă – într-un debut românesc promițător.

Tânăra născută în inima Bucureștiului, actualmente, studentă la Sibiu, se dorește legănată în asemenea mreje binecuvântate. Dafina Bârcă! O adolescentă cu nume de plantă mediteraneană care, prin toate performanțele ei de până acum, degajă un învăluitor parfum.

Și fără alte detalii (de viață concretă), vom realiza mica ei împlinire românească, mai ales, după ce vom finaliza lectura „romanului” ei, Jurnal din subterane (Editura „Agaton”, Caransebeș, 2021).

Și nu întâmplător, volumul este împodobit cu un Cuvânt de binecuvântare formulat de Preasfințitul Lucian, Episcopul Caransebeșului și cu o Prefață, semnată de poeta Liubița Raichici.

Un roman cu o structură de dramă antică, dispus în trei „cărți” și 24 de capitole. Și cum primul capitol reprezintă prologul (anticiparea unei drame, contur existențial, dur, oglindit prin ochii unui copil orfan), firească prezența și a unui epilog (despovărea de real, printr-un gest jertfelnic). În fond, aceasta-i realitatea. „Viața e dulce și amară”. Și nici n-am îndrăzni să o contrazicem pe autoare.

Dafina Bârcă ne oferă o „poveste” emoționantă. O poveste ce este, în mod cert, ruptă din realitatea curentă. O mamă moare la naștere. Pruncul este adoptat chiar de directorul respectivului spital. Totul decurge normal, până în momentul în care, printr-o decizie, presupunem, politică și nedreaptă, medicul respectiv va fi depozat de tot ceea ce avea, dar continuându-și viața alături de copila orfană.

Un Om care-și ia în serios rolul de Tată, deși locuiește în deschizătura unui Canal. O locuință improvizată, tomberonul și groapa de gunoi a orașului devenind frigiderul aprovizionării. Singurii dușmani? Șobolanii... și... „privirile umiltoare” ale unor trecători.

O „poveste” în care ni se prezintă și un exemplu, la „rece”, al unui caz dirijat de malpraxis, pentru a-l învălui,

ulterior, în „jocul” mafiei de recoltare de organe. O „poveste” despre suferință și nedreptate (incluzând și comportamentul inuman al unui „păstrător al liniștii publice”). O „poveste” despre „îngeri păzitori” și hiene umane. O „poveste” – crâmpiei de crudă viață reală.

Vă întrebați dacă, în viziunea autoarei, tristețea și durerea se doresc dominante?

În fond, până la un punct, toate poveștile lumii au ceva în comun. Și nu-i obligatoriu să-nceapă cu formularea... „a fost odată ca niciodată...”, iar eroii să fie, neapărat, un Făt-Frumos sau vreo Ileana Cosânzeana.

O „poveste”, asemenea unui duș cu apă rece. De ce nu?!

Simplu și direct. Un copil crescut de un bătrân protector, fără o identitate precisă. Un om „al străzii”. Un om despre care nu ni se vor oferi detalii despre cum a ajuns într-o situație specială.

Dar pentru acest bătrân Tată, nu ziua de mâine este importantă, ci educația copilei, căreia i se dedică. Deși este încă mică, o învață să scrie și să citească, pregătind-o pentru focul vieții reale.

O fetiță și un bărbat în vârstă, „două statui de ceară”, „neputincioase, în fața destinului”. Două ființe, pentru care „timpul nu avea valoare reală”.

Sunt ei capabili de frumusețe morală? Sfaturile bătrânului o confirmă: „Să nu uiți niciodată, atunci când ai o pâine, să o împarți cu cel mai în nevoie decât tine. Și astfel vei primi înzecit”; „Să fii mereu cinstită, să nu îți fie rușine să muncești”!

Și cum inevitabilul se produce, copila Sofia, îmbrăcată în zdrențe, rămâne a nimănu. Bătrânul ei „tată” moare pe o bancă, în gara unde noaptea, muncea, sezonier, la descărcatul unor vagoane.

În spatele grilajului „colțuros” de la Crematoriul „Cenușa”, copila orfană va resimți, din plin, colții confruntărilor viitoare. Mai întâi, la un „Centru”, acolo unde minorii erau numiți „păduchi sociali”, „gaițe” sau „javre”.

Dar micuța reușește să „evadeze” și, printr-o complex de împrejurări, va fi salvată de la moarte de o familie de buni creștini, ei înșiși, părinții unei adolescente, bolnavă de cancer.

Va fi rândul Sofiei de a-și exprima recunoștința față de noua ei familie, printr-un gest impresionant care explică fantastic dictonul „Dăruind, vei dobândi”!

Cu certitudine, lectura acestui roman va fi, pentru cititor, ca o revărsare de parfum de flori de dafin peste un prezent iluminat de frumusețe umană.

PARFUMURI AUTUMNALE

Mircea Dorin ISTRATE

Vine toamna

*Când se-mbrumează câmpul și iarba îmi
pălește,
Când via de pe dealuri de-acum se
arămește,
Iar poala celui codru încet s-a-ngălbenit,
Atuncea să fiți siguri, că toamna a sosit.*

*Când ziua care vine va fi din ce în ce mai
scurtă,
Când gândul multor tineri le e de-acum
la nuntă,
Când simți în dimineață o boare de
răceală,
Atuncea să fiți siguri, că toamna vine
iară.*

*Când pruna vineție de-acuma mai că
crapă,
Când mustul cela dulce la limbă mi te-
nșeapă,
Când noaptea pe cărare sunt mii de
licurici,
Atuncea să fiți siguri, că toamna e aici.*

*

*Vă bucurați cu toții de roada e bogată,
Cămara de vi-i plină cum n-a mai fost
vreodată,
Și-atuncea gândul vostru la iarnă se
îndreaptă,
Cu nunți și cu colinde să vină, înc-odată.*

*Acuma, vara asta-i gătată de plecare,
Pe cerul meu albastru se-nșiruie
cocoare,
Ducând în a lor suflet dulceața acestei veri,
N-apoi dorind să vină, mereu în
primăveri.*

*Eu mă-ntristez de-acuma și sufletul mi-e
greu
Că pleci iubită vară, în an de an mereu,
Și-mi pui în amintire frumosul timp cel
care,
Îngeuna-va-mi pași, în dulce lăcrimare.*

Dragă vară, bun rămas

*Pe ceruri plumbuite, largi călduri de
cocoare
Se duc de-un șir de zile spre larga
depărtare,
Simțitu-mi-au de-acuma miros de
toamnă lungă
Și zisu-mi-ai că-i vremea de-acuma să le-
ajungă.*

*Se duc și rândunele, văzduhul săgetând,
Văzându-le cum pleacă, cu suflet
lăcrimând,
Gândesc că de acuma mai singur am
rămas
Și după toamnă vine o iarnă grea, la pas.*

*Acuma n-am ce face, c-așa mi-e soarta
dată,
M-oi împăca cu dânsa la fel ca altădată
Și întornat în zile voi sta cât ea mă ține,
Știind că-n rând, grăbită, cea iarnă sigur
vine.*

*Nimic nu e ca vara, chiar dacă-i cald și
soare,
Avem destulă umbră să stăm pe la
răcoare,
Dar toamna-n diminețe ne pune-n
câmpuri brumă,
Iar pe geroasa iarnă să nu mi-o iei în
glumă.*

*N-o trece mult de-acuma și-aprindem
focu-n vatră,
Și-om sta în jur cu toții precum țigani-n
șatră,
Vom da pentru o prună, un măr și-un
baraboi,
O vară înșorită, trădată chiar de noi.*

*

*Rămâi cu bine vară, de-acuma risipită
În noi, în fiecare, și-atât de îndrăgită,
Să nu uiți niciodată că-n drag te
așteptăm
Și până vii la anul, mai toate le-ndurăm.*

Mă întristez de-acuma

*Se îndulcesc de-acuma în toamna
lenevită,
Gutuia amăruie și pruna brumărită,
Se arămește via și-n adieri de vânt
Mi se despoaie pomii de-acuma, rând pe
rând.*

*În legănări molcome, în rariștea din
luncă,
Dansează-n large volte frunzișul răzlețit,
În călduri se adună cocorii ce-s pe ducă
Spre alte zări cu soare, la trai mai fericit.*

*Se răcorește vremea de-acum, și
truditorii
Bucatele-și adună să treacă iarna lungă,
Să poată ca să umple de-acuma coșul
morii,
Ca până-n primăvară mai toate să le-
ajungă.*

*

*E-o vreme zgribuluită, cu-n pic de cald
'namiază,
Ca mâine-n crucea nopții s-o face cuib
de brumă,
Cea lenevoasă vară încet, încet cedează
În fața toamnei care, pe tot va fi stăpână.*

*Veni-vor ploi și vânturi și vreme
mohorată,
Se va-ntrista cel suflet la toate răbdător,
E partea-n an mai hâdă, mai rece, mai
urâtă,
Ce-aș vinde-o pe nimica la cei care mi-o
vor.*

**

*Mă întristez de-acuma de cât departe-i
vara,
La cum va fi la iarnă cu frigul cel turbat,
La lunga așteptare ce-mi face viața-
amară,
La cum va fi de-acuma în vremea de
...iernat.*

Aforismele Mihaelei CD chintesența filozofiei umane sau „sarea gândirii magice”

Al. Florin Țene

Am primit de peste ocean, din Canada comunităților românești, de la cunoscuta poetă și promotor cultural Mihaela CD, două cărți de aforisme și cuvinte de înțelepciune, intitulate *Născut pentru a fi (Alt)cineva (Born to be Someone (else))* și *UNEORI*

ELEFANȚII ZBOARĂ (SOMETIMES ELEPHANTS ARE FLYING), cărți ce cuprind *reflecții, versuri și enunțuri motivaționale reflections, lyrics, and motivational statements, apărute la cunoscuta editură Globart Universum din Montreal.*

Cărțile, bilingve, română-engleză, se deschid cu câte un motto-u reprezentativ pentru intențiile autoarei având câte o prefață semnate de Victor Manole, membru al Ligii Scriitorilor și Johnny Ciatloș-Deak, senior editor Globart Universum Publishing House Montreal membru și membru al Uniunii Jurnaliștilor Independenți din România.

Aforismul evidențiat ca motto-u „*Întreabă-te pentru ce ai venit pe lume și caută-ți menirea! Secretul se află în tine în tine și îl vei afla când vei fi pregătit!*” scris de Mihaela CD, ce deschide prima carte, este un răspuns subliminal al unui mesaj care este un semnal conceput să fie transmis sub limitele normale ale percepției. Acesta se află dincolo de nivelul conștient, dar excită foarte bine simțurile. Sugestia subliminală din acest motto-u acționează la fel ca și sugestiile hipnotice. De fiecare dată când ne confruntăm cu o alegere, putem decide în mod conștient ce decizie să luăm, în funcție de voința și de dorințele noastre; totuși, spiritul nostru inconștient nu are aceeași capacitate de analiză a informației și el acționează în funcție de datele pe care le-a primit ca și cum ele ar fi adevărate.

Cartea cuprinde următoarele capitole care sunt

un evantai de titluri tematice: *Cuvântul editorului, Cuvânt înainte: Urcând trepte de lumină, Prefață, Punct de reper pentru un zbor interior, Exiști, De ce?, Cine ești?, Ce vrei?, Timpul, Dorința de a te schimba, Nimeni, Fericirea, Lupta., Răbdarea, Înțelepciunea., Credința., Puterea iubirii, Miracole., Schimbă-te!, Altcineva, Ești cineva, Postfață, Postface, Impresii, Recenzie, Subject Index / Index pe subiecte.*

Se cunoaște faptul că aforismele și apoftegmele sunt maxime, sentințe formulate de obicei de o personalitate celebră, precum Mihaela CD, și ele vin din antichitate. Aceste categorii, puțin neglijate de literatura română, sunt adevărate bijuterii ale înțelepciunii umane. Ele exprimă un adevăr și o sentință, fiind practic, „sămânța” din care a rodit filozofia. Interesant este că autoarea intercalează, uneori, aforismele cu poezii autentice pe aceeași temă ce o încorsetează în aforismul respectiv: „*Cel mai frumos dar pe care ți l-a făcut Dumnezeu este viața!*”

După cum sugerează și titlul, volumul de față urmează dictonul latin „*Cogito, ergo sum!*”, însumând o concepție despre viață, trăire, iubire, deloc străine autoarei. Ca exponentă al acestei lumi oscilând între bine și rău, ea își adună gândurile, sentimentele, situându-le uneori între „*to be or not to be*”. Preocupată de condiția omului și de multitudinea de sentimente ce o încearcă de-a lungul vieții, Mihaela CD caută fațetele omului pentru a-i da o singură formă, aceea a iubirii. Ea cercetează natura umană, încercând să o îndrume către drumul destinat să-l facă pe om fericit. Și cum poți fi fericit? Doar iubind, desigur. Acest sentiment îl cântă poeta și în frumoasele sale versuri. Autoarea îndeamnă către introspecție, către acel „*Nosce te ipsum!*” care ar putea face oamenii să cunoască lumea intrinsecă de care mulți sunt văduviți. În lumea strâmbă și meschină omul tinde către măști, către roluri care îi convin, încercând să pară ceea ce nu sunt. Omul dorește să pară, nu să fie, mai bun, mai fericit, mai frumos în ochii celorlalți și uită de el însuși, Trăim într-o lume superficială, așa a fost tot timpul, suntem ființe superficiale, nu este ceva rău, rău este că noi considerăm a fi doar atât și înțelegem că realitatea aceasta superficială este singura neglijând realitatea noastră interioară. Așa cum o spune plastic poeta Mihaela CD în poezia „*ÎNTREBĂRI*”, „*De ce aici? De ce acum? / Cum ai gândit Tu, Doamne? / De ce așa pe acest drum Cum m-ai adus în toamne? / Căci rolul nostru pe Pământ / Ne este*

dat c-un scop precis/ Nu dănuim degeaba-n vânt/
Și cercetăm al vieții telescop/ Avem de dăruit
cuiva-ntr-un fel/ Că Dumnezeu le-a rânduit pe
toate/ Avem un țel ce nu îl știm de fel/ Și-l căutăm
atâta cât se poate!"

În volumul al doilea primit, de care făceam
vorbire la începutul acestor rânduri, Mihaela CD
ne pune la încercare imaginația, dând titlul cărții
„Uneori elefanții zboară.” Cartea se deschide cu un
interesant motto-u: „*Lucrurile cele mai imposibile
sunt posibile! Diferența este data de atitudinea ta!*”
La fel ca și prima, volumul este bilingv, român-
englez, având 17 capitole: *Cuvânt de încheiere,
cuvântul autorului, Index pe subiecte și Proveniența
fotografiilor.*

Reflecțiile din această carte, denumite așa de
editor, sunt surse de energie și inspirație,
optimism ce ne îndeamnă la visare și
hiperbolizarea trăirilor. Și cum spune în „Cuvânt
înainte” scriitorul Victor Manole textele au *valențe
reflexiv-meditative.*

Îndemnul autoarei este să fie între oameni
iubire, acest sentiment singular, specific numai
omului: „*În viață totul pornește de la iubire! Iubește
tot ce-i în jurul tău ca să fii fericit!*”

Drumul, prin insistență, se deschide în viață
dacă persisti prin muncă și talent, asta ne
îndeamnă autoarea în aforismul următor: „*Crede
în visul tău și oricât ți-ar fi de greu, nu renunța
niciodată! Succesul este medalia perseverenței!*” *În
principii despre viață, descoperim picuri de
înțelepciune și sfaturi practice: „Banii trebuie să
reprezinte în viața doar un mijloc de care te
folosești pentru a te îmbrăca, mânca, calatori etc. și
nu un scop în sine. Când banii ajung un scop în sine
devii sclavul lor.”*

Iată, descoperim în această carte, și paradoxuri:
„*Pentru o munca de calitate e nevoie de timp, iar
pentru o munca de proasta calitate e nevoie de și
mai mult timp.*”

Citind cartea poetei Mihaela CD, mi-am adus
aminte de un text al lui Arthur Schopenhauer,
filosof german, se situează în problema teoriei
cunoașterii pe poziția idealismului, în care spunea
„*Atunci când citim, o altă persoană gândește pentru
noi: noi nu facem decât să-i repetăm procesul
mental. Când învață să scrie, ucenicul trece cu a sa
pană peste ce a subliniat învățătorul: așadar, când*

*citim, cea mai mare parte a lucrării gândirii este
deja făcută pentru noi. Din această cauză, simțim o
ușurare atunci când citim o carte, după ce am fost
ocupați cu gândurile noastre. În citit, de fapt,
mintea noastră este locul de joacă al gândurilor
altcuiva. Așa se face că cineva care își petrece
întreaga zi citind, și prin relaxare își devotează
timpul liber într-un fel negânditor, își pierde repetat
capacitatea de a gândi, la fel cum omul care mereu
călărește uită să meargă pe jos.”*

Citind cele două cărți ale poetei din Canada
consider că aforismul este un adevăr îmbrăcat
memorabil. O strălucire care îți atinge sufletul și
în care te regăsești. Dar, mai important, o strălucire
care își pune amprenta asupra rațiunii tale fiindcă
din adâncimile ei izvorăște multă înțelepciune. Am
descoperit în filele acestei antologii că
profunzimea și cultura s-au îmbrăcat memorabil,
filosofia și analiza au fost șlefuite profund și au dat
naștere unor expresii pline de înțelepciune. Citind
această antologie inedită a fost ca și când m-am
așezat lângă bunicul meu, un om cu multă
înțelepciune, și am ascultat cu emoție și interes
sfaturile sale. *Cine n-are bătrâni să-și cumpere*, e o
zicală celebră din popor. Aș mai adăuga: iar cine
descoperă aforiști, se descoperă pe sine. Am
remarcat cu bucurie că sunt mulți iubitori ai
acestui gen și asta pentru că e un gen care oferă,
care îți mângâie sufletul, care te povățuiește.
Aforismul este o hrană spirituală de mare preț.

Simt o existență creatoare în opera Mihaelei CD.
Toată filosofia ei este un sprijin teoretic pe care-l
dă acestui fel de existență - cărțile acestea sunt
construcții de metafizică. Din duhul
eresului însă, existența creatoare tinde să se
manifeste și în alte direcții, depășind cadrele
teoretice și oarecum în răspăr față de rigorile lor.
Teoriilor acesteia metafizice nu le atribui unui
caracter decât acela de încercări, perspective,
anticipații, viziuni mitice, în nici un caz dogme. De
altfel, cum spunea Lucian Blaga „*gânditorii care nu
păstrează distanța chiar și față de propriile idei*” îi
„*fac impresia unor capete stăpânite mai curând de
idei fixe decât a unor capete cu idei*”. Prin aforistică,
Mihaela CD se descătușează din rigiditatea
sistematică a poeziilor sale renunță la resemnarea
teoretică și comite o adevărată insurgență
existențială.

Pot să spun, ca Blaga, că aforismele doamnei
Mihaela CD sunt „sarea gândirii magice.”

VERSETE À REBOURS

Florin DOCHIA

Poezia se naște din emoție și dăruiește emoție. Emoție este privirea cu care autorul cată asupra lumii, să o înțeleagă, să-i afle misterele, să le dezvăluie și să le îmbogățească cu adaosul propriu de mister, prin metaforă, prin atitudine, prin vibrație sufletească. Poetul cată însă și spre sine, poate întâi și-ntâi spre sine, se dezvăluie, se mărturisește, afirmă și întreabă. Ia atitudine. Ceea ce face și Virgil Ciucă cu asupra de măsură în ale sale Versețe dumnezeiești. Dacă, prin veacul al nouăsprezecelea, Stéphane Mallarmé îi răspundea prietenului său Edgar Degas că poezia se scrie cu cuvinte, iar nu cu idei, poetul nostru nu se teme de idei în ceea ce face, ba chiar le afirmă, tenace, chiar în răspăr cu mersul lent al vieții cotidiene.

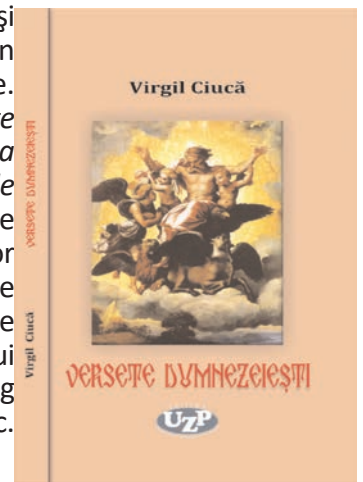
Poet al interogației și al vitalității, al declarației și mai puțin al subtilității sfoase, se declară ateu, dar asta pare un joc mai degrabă copilăresc, ce-i permite să interpreteze rolul apostolului Toma, cel care crede doar după ce atinge rănilor lui Iisus, cu vorbele argeziene «Vreau să te pipăi și să urlu: „Este!”». Își afirmă credința profundă indirect, dar foarte exact: „N-aș vrea să am vreodată motiv de remușcare/ Când solul nu-mi aduce o vorbă ca răspuns/ Nici Dumnezeu nu are motiv de supărare/ Când în ceruri albastre de veacuri stă ascuns.” Are nevoie de un Dumnezeu prezent, activ în viața oamenilor, drept care ridică chiar o rugăciune: „Dă-mi, Doamne, timp să înțeleg/ Ce-i veacul care vine/ Dă-mi, Doamne, timp ca să aleg/ Între necaz și bine.” Nu pregetă a-și afirma îndoiala asupra unor teme ale vieții religioase, dar această îndoială vine din cunoaștere și recunoaștere, ea se adresează retoric mai cu seamă slujitorilor ipocriți: „Cum de-ați pângărit credința/ Jecmănindu-vă poporul!/ Când voi știți că suferința/ O controlează Soborul”. Sau: „Torționari s-au cocoțat,/ Pe-un scaun de sfântă credință/ Crezând că au trecut uitat/ Au renunțat la pocăință.” Este și o asumare a angajamentului social din care poetul socoate că se cuvine să facă parte. Angajament social deschis spre toate aspectele vieții, cu precădere spre cei bogați, spre conducători, spre politicieni: „În țara cu legea caducă/ Și vorbele sunt măsurate,/ Societatea e năucă,/ Mulțimile sunt ignorate.”

Poetul cere, precum în vremea romantismului și după aceea, implicare a mulțimilor, însă nu își face iluzii, atâta vreme cât însăși natura înconjurătoare este inertă: „În liniștea confuză, pădurea-i adormită/ De flori și păsările deja e părăsită/ Copacii plini de vlagă, cu rădăcini în munte/ Continuă prin vremuri furtunile să-nfrunte.” Recursul la liniștea peisajului agrest, descris adesea cu multă amănunțire, cu nedi-simulată încântare, este o soluție, este un refugiu cerut de salvarea ființei interioare.

Rezident la New York, admiră și trăiește toată atmosfera ce-i oferă și calm, și elanuri: „Peste oraș nouri coboară,/ Cerul s-a înnegrit și tună/ După o zi caniculară,/ Puhoaietele pe străzi s-adună.” Acolo, Forest Park (Parcul Pădure) este o prezență a tuturor anotimpurilor și momen-telor zilei. La fel Woodhaven (Paradisul de Lemn), în care este posibilă împlinirea oricărui vis: „Am aripi, oameni buni, am aripi și zbor,/ Gândul meu cutreieră Universul”.

Departate de țara natală, în care ajunge, totuși, uneori, autorul nostru are firești momente de nostalgie, pe care le mărturisește în versuri semnificative: „Te-ai izolat de lume, în viața solitară,/ Și uiți dacă trec zile, și uiți dacă n-ai noapți,/ Ignori că sihăstria ca fierea-i de amară,/ Speranța fericirii în inimă mai porți.” Plaiul românesc este așadar al nostalgiei, al trecutului de glorie, dar și al nimicniciei prezentului. Este foarte categoric în a veșteji atitudinile lumii românești (și dar nu doar românești!) contemporane și foarte legat de valorile perene ale înaintașilor. Sigur, nu mai e „la modă” a se scrie despre realul concret, de a interveni critic în desfășurarea evenimentelor, dar creatorul Virgil Ciucă nu se lasă doar în voia visărilor, nu se refugiază pe tărâmurile lumilor imaginare, care sunt, desigur, și reconfortante bogății ale sufletului, ci intervine cu opinii uneori strivitoare despre fapte sociale pe care le socotește nepotrivite.

O carte pe care nu o poți citi fără a te atașa de text, de versul care te subjugă și prin muzicalitate, prin jocul de lumini și umbre. „O muzică celestă răzbate printre ramuri/ Întinderea pădurii s-a pregătit de hramuri.” Indiferența este străină la lectura poeziilor lui Virgil Ciucă, ceea ce face ca orice revenire asupra materiei și spiritului acestei cărți să fie un câștig de emoție sigur și benefic.

FĂRÂMA DE DUMNEZEIRE DIN SPIRITELE NOASTRE

Valentina TECLICI

Am primit recent o scurtă informație despre laminină, proteina în formă de cruce, cât și două imagini care o reprezentau. Informația sublinia faptul că: „Această proteină specială, ascunsă adânc în trupurile noastre, are un rol important în fixarea dermei de epidermă, care ne ține corpul unit. Preoții spun că este dovadă că D-zeu există, că forma lamininei nu este decât această dovadă (...) O coincidență, sau amprenta lui Dumnezeu în trupurile noastre?”

Desigur, nu este o coincidență! Fiecare dintre noi avem impregnată o fărâma de dumnezeire și de rai în spiritele noastre. Această crâmpei de rai îl manifestăm ori de câte ori trăim sentimente înălțătoare, cum ar fi dragostea necondiționată, altruismul, respectul, compasiunea, toleranța, empatia. Simple exemple sunt când acceptăm greșelile noastre și ale celorlalți cu iertare, când suntem îndrăgostiți și parcă toată lumea este a noastră și e greu ca cineva să ne supere, când ni se nasc copiii, când simțim suferința celui bolnav, când dăruim din timpul, abilitățile, banii, lucrurile noastre fără a ne gândi o clipă „oare ce vom primi în schimb?”, când îi tratăm pe ceilalți și orice-i viu pe planeta asta cum am dori ca noi să fim tratați sau chiar mai bine decât ne tratăm pe noi înșine.

Existența unei lumi spirituale nu este o idee nouă. Acest concept nu-și are originea exclusiv în India și Egipt, fiind întâlnit de asemenea în Europa, la celți, la popoarele germanice și, mai ales, la vechii greci. Ma voi referi la Platon, părintele religiei și al filosofiei, care a emis teoria că există o lume spirituală deasupra celei pământești: o lume infinit mai reală pe care se bazează tot ce experimentăm în lumea pământească. Platon a fost probabil un clarvăzător pentru că el nu numai că a crezut într-o vastă lume spirituală, el a căutat-o în sine și a simțit-o în el. De asemenea, Platon este și părintele teoriei Occidentale de moarte aparentă (the Western near-death narrative). În „Republica”, Platon relatează povestea unui soldat armean numit Er, care a avut o asemenea experiență după ce a fost rănit, considerat mort, și care s-a întors printre cei vii ca să le povestească ce-a văzut și auzit în lumea spiritelor.

În centrul tuturor credințelor spirituale stă ideea că noi nu suntem ceea ce credem că suntem. Că noi nu suntem doar ființe pământești, destinate să călătorim în această lume un timp și apoi să dispărem. Înainte de a ne începe viețile noastre pe pământ, casa noastră a

fost în cer, în lăcașul sufletelor, la care ne întoarcem după fiecare viață trăită și încheiată pe Pământ pentru ca sufletul să ne fie spălat și vindecat cu energia luminii, să recapitulăm la școala spiritelor recenta viață trăită pe pământ, să identificăm ce am fi putut face mai bine și să găsim alternative. După un timp, revenim pe Terra, fără amintiri despre viețile anterioare și ne continuăm dezvoltarea spirituală.

Michael Newton, PH.D, în cartea sa „Journey of Souls – Case Studies of Life Between Lives”, Llewellyn Publications, 1994, bazată pe mărturisirile sub hipnoză a 30 de cazuri, prezintă călătoria sufletelor spre bază - lăcașul spiritelor după moartea corpului, detașarea de corp a spiritelor, tranchilizarea și bucuria întoarcerii acasă, în cer, într-un spațiu vast, luminos și sferic, invadat de un murmur liniștitor, unde sunt așteptați și primiți cu iubire, fără a fi judecați, unde sunt îndrumați, educați, realiberați. În acel spațiu divin, fără aglomerația de pe pământ, există o ierarhie (distinsă prin culori) a sufletelor, prin care fiecare suflet va parcurge etapele de dezvoltare spirituală până va atinge ultimul nivel, al divinității, moment în care alte experiențe de vieți pământești (reîncarnare) nu mai sunt necesare.

Sufletele tinere, care au trăit foarte puține vieți pământești sunt și cele mai predispuse la acte impulsive, criminale și sinucidere. M-am gândit că probabil Putin este un suflet foarte tânăr, care va avea nevoie de multe reîncarnări ca să ajungă la nivelul de dezvoltare spirituală deținut, de exemplu, de Dalai Lama.

Totul este conectat în cer și pe pământ și de cer și pe pământ, suntem legați unii de alții prin invizibile unde energetice, iar gândurile și acțiunile fiecărui individ au mai devreme sau mai târziu un impact în ei înșiși și în ceilalți. Noi toți suntem Unul.

Mă întreb cum ar evolua lumea în care trăim dacă fiecare dintre noi, indiferent de rasă, naționalitate, sex, cultură, educație și statut ar fi conștient că viața noastră pe pământ nu este decât o verigă dintr-un lanț etern de vieți, că fiecare viață nu este decât o oportunitate de dezvoltare spirituală și de apropiere de divinitatea căreia, de fapt, aparținem și ne-am strădui să ne înălțăm spiritual la nivelul ei prin faptele noastre altruiste, pozitive și constructive?

Mă întreb cum ar arăta lumea dacă fiecare dintre noi am fi deplin conștienți de frântura de rai și dumnezeire pe care o avem încrustată în noi și am face tot ce ne stă în putință să o extindem și să aducem pe pământ iubirea, lumina și armonia care există în cerul unde este casa noastră eternă? Cine a spus că „omul sfințește locul” a avut abilitatea de a vedea crâmpeii de dumnezeire din semeni și de a aprecia efectul avut asupra mediului și a celorlalți de fiecare gând și faptă.

Pentru cine nu crede că este posesorul unei molecule divine îl invit să-și imagineze că aceasta există în porii ființei sale și să se lase ghidat în planurile și faptele sale de iubirea lumii spirituale din care a venit și în care va pleca.

CORNEL TEODOR DURGHEU – UN MAESTRU AL SCULPTURII

Cătălin-Florin MLADIN

Cornel Teodor Durgheu este unul dintre cei mai importanți sculptori ai României Moderne, implicat al orașului Oradea, a Bihorului după Revoluția de eliberare socială și spirituală din decembrie 1989. În orașul Oradea - centru de județ - a fost invitat/transferat în vara anului 1990 pentru a contribui, organiza și coordona implementarea învățământului artistic liceal și modernizarea lui prin dezvoltarea și adaptarea la sistemele specifice europene. Prolificul Sculptor Durgheu în fapt avea „domiciliul forțat” (fără să știe acest lucru!), în orașul Petru Groza, Șteiu de astăzi de către „oficioasele” autorități comuniste ale timpului.

Carierea profesional-artistică a Artistului Plastic Durgheu este marcată de multe și relevante reușite pe plan local, național, dar și internațional. De-a lungul carierei, sculptorul Cornel T. Durgheu a creat peste douăzeci de Lucrări Monumentale de For Public. Sunt Monumente Emblematic pentru Memoria culturală a Locului dar și a României precum Monumentul Martirilor Ciordaș și Bolcaș - Beiuș, Monumentul Pompierilor - Oradea, Statui și busturi monumentale: menționăm Avram Iancu la Oradea și Salonta, Onisifor Ghibu, Constantin Brâncuși, Lucian Blaga Oradea, Alexandru Roman, Mitropolitul Nicolae Bălan - Sibiu, etc., „Semnul Istoric” - Drumul lui Traian-Via Traiana, în satul natal-Berechiu Bihor, lucrări care au adus mândrie istoriei naționale. Unul dintre aceste Monumente intrând chiar în Cartea Recordurilor - Monumentul Cepei de la Pericei-Sălaj. A realizat Medalii și Medalioane, Plăci comemorative în relief, etc, majoritatea donații. Și-a pus energia debordantă și talentul în slujba culturii nației române.

În acest articol îmi propun să vă aduc la cunoștință o personalitate remarcabilă a sculpturii românești.

Cornel Teodor Durgheu s-a născut la data de 16.11.1945 în localitatea Berechiu, comuna Sânicolau Român-Cefa, județul Bihor. În tinerețea sa, adolescentul Cornel a fost pasionat de sport, jucând fotbal până la nivel de Divizia C, volei dar și handbal la ASA Ploiești în Divizia B, în plan paralel a desfășurat o activitate importantă în educație, fiind

profesor, iar mai apoi inspector de cultură.

A studiat sculptura la Institutul de Arte Plastice „Ion Andreescu” din Cluj-Napoca (1974-1978), reușind la finalul celor 4 ani de studii să devină șeful de promoție al acestei specializări. Între anii 1980-1990 s-a implicat activ în activitățile Casei Pionierilor și a Șoimilor Patriei din orașul dr. Petru Groza, actualul oraș Ștei.

Începând cu vara anului 1990, este transferat în calitate de Director cu Delegație și devine profesor al Liceului de Artă din Oradea pentru a pune bazele actualei Instituții artistice. Trei ani mai târziu a pus bazele Facultății de Arte Vizuale din Oradea. Din anul 1995 devine profesor universitar dr. în Istoria Artelor, al acestei facultății, șef de catedră iar Anul 1998 îi aduce cea mai importantă realizare și calitate managerială oficială pe plan profesional, devenind Decanul Facultății de Arte Vizuale, pe care o va conduce până în 2008. În toți acești ani, sculptorul Cornel T. Durgheu s-a implicat în organizarea și modernizarea acestei instituții prin participarea la numeroase expoziții în țară, dar și în străinătate personale sau de grup: Marienberg, Istanbul, Toronto sau Roma au fost cele mai importante orașe din străinătate care au găzduit expozițiile personale ale renumitului sculptor.

Printre alte atribuțiuni și realizări, decanul Durgheu a fost membru în Consorțiul Național de ARTĂ, membru în Comisia Națională a Ministerului Educației pentru Burse în Străinătate, Cetățean de Onoare al comunei Cefa (2002), Cetățean de Onoare al orașului Vașcău (2020), Titlul de Onoare – Seniorul Cetății – Opera din Cluj-Napoca în 2014, etc.

Domnia sa este autorul unor opere artistice inspirate din istorie, literatură și artă care relevă dragostea și prețuirea pentru Țara sa. În acest sens, voi enumera cele mai semnificative opere ale maestrului: Monumentul cepei – Pericei, Sălaj, (tablă de cupru bătută – Monument intrat în Cartea Recordurilor); Obelisc închinat eroilor, Sânicolaul-Român; Fresca monumentală, MINERII – donație, Oraș Dr. Petru Groza (Ștei); Bust Constantin Brâncuși, Oradea; Bust monumental - Avram Iancu, Oradea; Bust Lucian Blaga și relief Monumental, Oradea; Bust Mihai Viteazul, Oradea; Bust Onisifor Ghibu, Oradea; Monumentul martirilor “Ciordaș și Bolcaș”, Beiuș; Monumentul pompierilor, Oradea; Bust monumental – Horea, Marghita; Bust monumental – Blaga, Oradea; Monumentul eroilor, Homorog-Bihor; Bust monumental – colonel Baci, Oradea; Bust monumental – Teodor Neș, Salonta; Monumentul – Avram Iancu, Salonta; Bust monumental – Alexandru Roman, Aușeu-Bihor. Medalioane de exterior: Medalion Emanoil Gojdu, Oradea, Medalion – Ion Rațiu, Medalion Episcop Ioan Mihălțan, Medalion Jubiliar Mihai Viteazu Oradea, Medalion Teodor Maghiar, Oradea etc. A ridicat Bust monumental -

Mitropolitul Nicolae Bălan, Sibiu; Portret monumental – Viorel Horj, Drăgănești, Bihor; Bust monumental – Viorel Horj, Beiuș; Monumentul – Memoria timpului, Țețchea, Bihor; Portret monumental – Lucian Blaga, Lančrăm, ALBA IULIA (donatie); SEMN ISTORIC - OBELISC – VIA TRAIANA; BERECHIU (Satul natal); Medalion jubiliar - AVRAM IANCU, Oradea; Monumentul Eroilor – SÂNLAZĂR – Marghita, Monumentul Eroilor Vârciorog, Bihor, etc.

Lista monumentelor realizate de sculptorul Cornel T. Durgheu este impresionantă de-a dreptul, mai ales că Monumentul Cepei de la Pericea a intrat în Cartea Recordurilor. Este o mândrie pentru fiecare dintre noi să știm că avem în fața noastră un om deosebit, un maestru al artei care și-a încununat cariera cu multe reușite artistice. Desigur, câteva dintre operele sale sunt ținute la loc de cinste în muzeele din România, dar și în muzee din Italia sau chiar în Egipt.

În luna noiembrie a anului 2022, la Roma a avut loc un vernisaj al sculptorului bihorean intitulată „Manipolazione della Forma” realizată în parteneriat cu renumitul mecena și impresar italian Alberto Molinari și profesorul Gianni Carrera. O colaborare care a început cu 11 ani în urmă. Anul 2023 va reprezenta încă un succes pentru maestrul bihorean, deoarece el va avea expoziții la Academia Română din Roma și la Academia Maghiară din Roma împreună cu Comunitatea de Artiști din Baia Mare.

La Academia di Romania din Roma se va organiza o nouă expoziția personală a profesorului sculptor Cornel T. Durgheu.

Este de subliniat faptul că sculptorul Durgheu are proiecte și inițiative impresionante pentru viitorul imediat, de reprezentare artistică sculpturală a unor evenimente și momente importante din Istoria noastră Națională precum și Evocarea și Omagierea unor personalități însemnate din cultura și istoria neamului românesc.

Domnia SA este implicat în activitățile mai multor Societăți, Fundații și Asociații științifice și Culturale, precum Societatea Cultural-Patriotică „Avram Iancu” Oradea, Asociația Națională Cultul Eroilor, Asociația Națională a Cavarlerilor de Clio, Asociația „Pro-România Europeană, Asociația Menumorut, este fondatorul și Președintele Fundației Culturale „Cetate Durgheu”, etc. O implicare de câțiva ani buni, demonstrând încă o dată iubirea și respectul pentru patria-mamă. Ca o paranteză la cele spuse, ca fapt monden, menționez faptul că fostul decan al Facultății de Arte Vizuale din Oradea, octogenar de admirat, merge în continuare cu bicicleta, un iubitor de sport, de mișcare „înraît” fiind văzut adesea pe străzile orașului Oradea în ipostaza de sportiv. Recent și-a sărbătorit ziua de naștere - 77 de ani - prilej cu care îi transmit un sincer „LA MULȚI ANI MAESTRE!”

→ Continuare din pag. 31

printre găurile de șobolani, plombate. Mie îmi vin în minte concertele ucrainenilor refugiați prin buncăre, pivnițe și stații de metrou. Nu mai vorbesc de gospodăriile țărănești de prin zonele montane carpatine „atât de răsfirate, încât morții sunt îngropați direct în ogradă, de-a dreapta porții”...

Vin apoi la putere comuniștii. Începe foamea: „prin alimentarele de stat, ani de-a rândul, nu s-au găsit decât copite de boi și cozi de vaci”.

La fel ca în Rusia de acum, în timpul dictaturii totale din România, se pedepsește cu închisoarea orice tentativă de gând liber. „Scrisorile din străinătate sunt înregistrate la poștă, cu buletinul de identitate, și se predau deschise.”

Se interzice deținerea anumitor cărți. Sora autorului ascunde romanul „Doctor Jivago”, de Boris Pasternak, în sacul cu făina de mălai. La citire, printre pagini se strecoară firmituri...

Detenția politică modifică până și consistența timpului, conferindu-i dimensiuni neașteptate: „În spatele gratiilor, anii devin unitatea de măsură a timpului. Un an ca o zi. Dar: fiecare zi, cât un an.” După eliberarea din închisoare: „Nu mai voiam nimic. Nici măcar nimic nu-l mai voiam.”

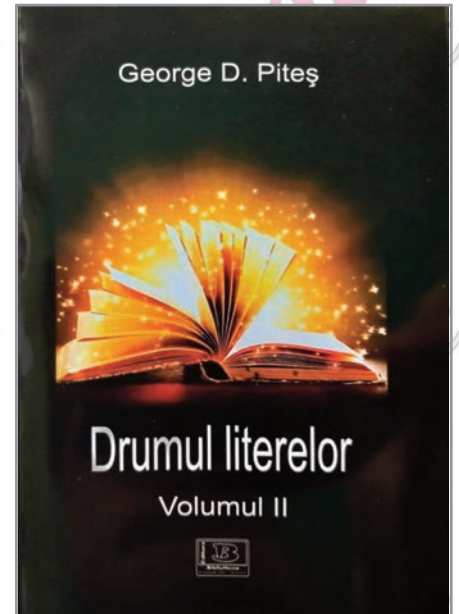
Unii iau calea exilului, dar mai nimeni nu-și află

fericirea printre străini, neînțelegând că „strămutarea celor apropiați sau învecinați înseamnă o ruptură atât de radicală pentru cei rămași acasă, încât sunt despărțiți pe veci – fie și numai prin Cortina de Fier - de parcă moartea însăși le-ar fi tăiat calea.” Degeaba afișează optimism atunci când vin prin vizite la rude, numind România „patria veche”. Autorul, octogenar de pe acum, nu pricepe sensul unei astfel de construcții verbale. Pentru el, „Patria este un substantiv fără formă de plural” (fără declinări posibile, așa zice eu acum, gândindu-mă la ambele accepțiuni ale verbului a declina).

Prin cimitirul evanghelic al satului, părăsit de toată suflarea germană, care a emigrat en masse spre Occident, „încremenit de ani de zile în suma sa constantă de morminte”, sunt presărate pietre funerare purtând inscripția: „îngropat în pământ străin”. Și iarăși mă asaltează imaginile gropilor comune din Ucraina... Oare chiar nimic nu s-a schimbat între războaie? Cât de inutile au fost toate acele silnicii!

Năpădite de buruieni sunt astăzi casele familiilor înstrăite, pe care tânărul Eginald le lua la rând cu bicicleta, curtându-și drăguțele, care între timp s-au retras în lumea umbrelor. Nicio amintire nu tulbură liniștea acelei părăginiri. Nesfârșitul e acolo în plină desfășurare.

Sfârșitul civilizației nu este răzvrătirea, ci înțelenirea.

Cărți din biblioteca revistei Climate literare

Cogito

„Sunt și viermi care fac mătase, dar tot viermi rămân.”

Contact: Tel. 0722 702578 ; e-mail: ioniancuvale@yahoo.com ;
web site: <http://climate.literare.ro>

